19 MART 1966
SAYI : 613
FİYATI : 125 KURUŞ

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

KOMÜNİST AVI

15 Yaşındaki
GÜRBÜZ ŞİMŞEK

"Hınzır Komunist"

Basın A: 35) — 67

Cilt: XXXV Yıl : 12 Sayı : 613

SAHİBİ VE BAŞYAZARI :

Metin Toker

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Nizamettin Durgun

MÜESSESE MÜDÜRÜ

Tacettin Tezer

BU SAYIDA YAZI KURULU :

İÇ HABERLER KISMI: Kurtul Altuğ, Teoman Erel, Okay Göçer, Egemen Bostancı (İstanbul) — DIŞ HABERLER KISMI: T. Kemal — MAGAZİN KISMI: Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüsevin Korkmazgil — TİYATRO: Lûtfi Ay

İstihbarat Tel: 10 73 82

KAPAK KOMPOZİSYONU

SAN Organizasyon
Erkal Yavi

KARİKATÜR

Cem

KAPAK KLİŞESİ

Hüner Klişe • İstanbul

KAPAK BASKISI

Rüzgârlı Matbaa

FOTOĞRAF

T.H.A.
Erdoğan Çiftler

KLİŞE

Doğan Klişe

ABONE ŞARTLARI

3 aylık (12 nüsha) 12.50 lira
6 aylık (25 nüsha) 25.00 lira
1 senelik (52 nüsha) 50.00 lira
Geçmiş sayılar 250 kuruştur.

İLAN ŞARTLARI

Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

DİZİLDİĞİ YER

Rüzgârlı Matbaa

BASILDIĞI YER

Hürriyet Matbaası
Ankara

BASILDIĞI TARİH

16.3.1966

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ
RÜZGÂRLI SOK. No : 15
ANKARA-TEL : 11 8992
P. K. 582

Kendi Aramızda

AKİS HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

BİZİMKİLER

AKİS'in kapağı bu hafta son dakikada değiştirilmiş bulunmaktadır. AKİS Kurmay Heyeti, hafta ortasında, bir hafta sonraki kapak konusunu ressam Erkal Yaviye bildirir. Yavi, kompozisyonu hazırlar ve bize gönderir. Bu hafta da öyle oldu. Kapak konusu olarak kompradorların sosyalizmini ve salon sosyalistlerini seçmiştik. Kompradorların şarkıcısı Tülay German ve akıllı işadamı Erdem Burinin etrafında lüks içinde yaşayıp sosyalizm edebiyatı yapanlarla, bu işi ticaret metaı haline getirenleri anlatacaktık. Yavi, yanda gördüğünüz başardı kompozisyonu bize ulaştırdığında, AP İktidarının pek becerikli bir polis müdürü, 15 yaşındaki bir ortaokul öğrencisini -Gürbüz Şimşek- komünizm propagandası suçu ile tevkif ettirip, cezaevine gönderriverdi. AKİS için ortaya yeni ve pek ilginç bir kapak konusu çıkmıştı. Hemen Başkentteki ressamımıza j«ni kapağı bildirdik. "Hınzır Komünist - Gürbüz Şimşek'li kapak bir gece içinde hazırlandı ve klişeye verildi. Yavinin hazırladığı başarılı kompozisyon ise sadece benim sayfamda arz-ı endam çimekle yetindi.

YURTTA OLUP BİTENLER kısmımızda yer alan "Rejim" başlıklı yazı ilk kapak için hazırlanmıştı. Ka pak değiştikten sonra buna Gürbüz Şimşeğin serencamı eklendi.

Ne garip tesadüftür ki biz, salonlarda viskilerini yudumlayıp sosyalizm edebiyatı yapan, sabaha karşı da bilmem hangi lüks otelin rahat yataklarına çekilen sosyalizm satıcılarım anlatmak isterken. Gürbüz Şimşek, komprador sosyalizmine ters bir adeseden geçerek yazıya giriverdi. Bu tip komünist avlarının hiç de yabancısı değiliz. Zaman zaman tekrarlanan bu gibi oyunların arkasındaki sebebi bulmakta AKİS okuyucuları hiç de güçlük çekmeyeceklerdir. Zira AKİS koleksiyonlarım karıştıranlar buna benzeyen pek çok olaya rastlayacaklardır. Türkiyede ayni soydan gelen iktidarlar hep, ayni oyunu ayni hatalarla tekrar tekrar sahneye koymakta salanca görmemişlerdir. Gürbüz Şimşeğin komünist ilân edilip tutuklandığı bir ortamın komünistler için ne tatlı bir ortam olduğunu söylemeğe bilmem lüzum var mı?

AKİS'in bu sayısı, hele "Rejim" başlıklı yazıyı okuduktan sonra, sîzler için unutulmaz bir savı olacaktır.

Saygılarımızla

Kurtul Altuğ

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Cilt: XXXV Sayı: 613 19 Mart 1966

YURTTA OLUP BİTENLER

Kızılayda beyanname dağıtan üniversiteliler
Çekiştiren çekiştirene!..

Millet

Dervişin **fikri**

Bu haftanın başından itibaren AP gazetelerinde başlayan bir kampanya, dürt ayda dört yıllık hata işleyerek erişilmesi imkânsız rekor kıran mutlu iktidarımızın yeni ve bu sefer sonu pek acıklı olabilecek bir gafletin içine girdiğini gösterdi. Konu, Genel Kurmay Başkanlığı Protokol, Basın ve Halkta Münasebetler Dairesi tarafından yayınlanan tebliğdir. Tebliğde, ordunun adı veya subay kelimesi kullanılarak çıkarılan bir takım uydurma beyannamelerin Türk Silahlı Kuvvetlerini asla , ilzam etmediği belirtilmektedir. Türk Silahlı Kuvvetleri sanki ordu içinde bir takım juntalar varmış zannını uyandırabilecek beyannameleri reddetmektedir. Tebliğde, komuta zincirine bağlı bulunduğu hissettirilen Türk Silahlı Kuvvetlerinin adının bir takım yeraltı faaliyetlerinde kullanılması takbih olunmaktadır. Gerçekten, Türk Silahlı Kuvvetleri hiç bir zaman yeraltı faaliyeti yapmamış, gerektiğinde vaziyetini açık almıştır. Bu arada kanunî bir gerçek tebliğde şu cümleyle bir defa daha belirtilmektedir:

"Türk Silahlı Kuvvetlerinin türk milleti, TBMM ve onun hükümetinin emrinde olarak kanunlarla kendisine verilmiş olan şerefli vazifesini yapmaktan başka bir düşüncesi olamaz."

Ancak tebliğin derhal, sanki Ordu Demirci İktidarının tasarrufları lehinde vaziyet almış gibi AP organlarında istismar edildiği görülür verdi. Yeni İstanbulun başlığı şuydu: "Komünist çevreler işi azıtınca Ordu vatan hainlerine ihtar etti". Zafer şöyle diyordu: "Vatan hainleri, rejim düşmanları, solcular ve kızıl uşaklarına Türk Ordusu dün ilk ihtarını yaptı." Son Havadis diyordur ki: "Hükümet ve Ordunun komünizmle mücadele azmi tasvip ediliyor." Adalet ise daha cafcaflı bir ibare kullanıyordu: "Türk Ordusu vekarlı sabır ve sükûnunun kötüye kullanıldığını görünce, bütün yurt

Ağızdan Çıkarılan Bakla

Metin TOKER

Hepimiz, A.P. organı Adalet gazetesinin fıkra yazarı Fatin Fuada müteşekkir olmalıyız. İktidarın derdini hiç kimse, yan sütunlarda tam metnini bulacağınız "Curcuna" başlıklı yazının sahibinden daha iyi ve daha açık umumî efkâra duyuramazdı.

Fatin Fuad bir A.P. idarecisi değildir. Hattâ Fatln Fuad, belki A.P.'ye kaydım bile yaptırtmamıştır. Ama Fatin Fuad A.P. takımıyla devamlı temas halindedir ve yazısında o çevrelerin ruh haletini aksettirmektedir.

Evet, A.P. kendisini bir iğneli fıçının içine düşmüş gibi hissetmektedir. Bu iğneli fıçı, Anayasadır. A.P. İktidarı Anayasa tarafından kıskıvrak bağlandığını her tasarrufunda anlamaktadır, ve D.P. İktidarı günlerini hasretle anmaktadır. İhtimal ki Demirel, her akşam "Ah, Menderesin rahatlığı bende olsaydı.." diye sızlanarak yatağında bir tarafından ötekine dönmektedir. Ama Anayasa, gerçekten de, Başbakanlar artık Menderes gibi hareket edemesinler diye hazırlanmıştır.

Fatin Fuad A.P.'nin derdini ne güzel anlatıyor, değil mi? "İktidara gelmişsin" diyor. "Nereye elini uzatsan, Anayasa diyorlar". Ne radyoyu eski Vatan Cephesi radyosu gibi adama kullandırıyorlar. Ne sevmediğin memuru, bir 39. Madde icat edip kolundan tuttuğun gibi atabiliyorsun* Ne Yargıtay Ceza Dairelerinden istediğin kararları çıkartıp bunları, imzadan önce sen ilan edebiliyorsun. Ne yüksek öğrenim müesseselerine hâkim olabiliyorsun, "Nabza göre şerbet vermeyin" diyen dekanları hışmınla kahrediyorsun. Ne arzuladığın adamı arzuladığın kadar hapiste tutabiliyorsun. Ne cadı kazanını serbestçe kaynatıp fikir suçları icad edebiliyorsun. Ne kitap yakabiliyorsun. Fatin Fuad samimiyetle feryat ediyor: Hafazanallah!

A.P.'nin de içi, Menderesinki gibi bir İdealle doludur: "Memleketin kalkınış ve kurtuluşunu en kısa zamanda tahakkuka kavuşturmak!" Ama A.P.'yi bırakmıyorlar ki.. "Aman Anayasa zedelenmesin, aman 27 Mayısa gölge düşmesin, aman Yargıtayına, Danıştayına hürmet edilsin.." İktidar mı, bu? Bir esaret. Bir yahudi iğneli fıçısı.. Bütün bu sebeplerden Demirel, Menderes gibi bir "Görülmemiş Kalkınmanın görülmemiş mimarı" olamıyor ve mahallelerde eski D.P.'liler, yeni A.P.liler onbeşer onbeşer milyoner yapılmak için boş yere bekleşip duruyorlar.

A.P.'nin derdinin Anayasa kayıtları olduğu zaten bilinmiyor değildi. Demirel dört aydır hep, bu kayıtlardan kurtulmanın çabası içindedir. Ama gayretleri. kendisini Anayasayı ihlâlin eşiğine kadar getirmekten başka bir işe yaramamıştır. O hududun da İçine girerse, şüphesiz devrin 1900 öncesi olmadığını pek acı ve sert şekilde anlayacaktır. Türkiyede "Evliya Başbakan", "Peygamber Başbakan", "Dâhi Başbakan" devri geride kalmıştır. Başbakanlar geçecek, Anayasa hep kalacak ve her şey o Anayasanın hükmü dairesinde olacaktır. Memleket katlandırıyorum diye yaran kalkındırmak, her türlü kontrol ve murakabeden sıyrılmak, hiç bir müessesenin kararma uymamak artık Türkiyede kabil değildir. Demirel şimdi, Anayasada teminatım bulan bu murakabeyi "komünistlik" diye damgalayarak bertaraf etmenin plânını yürütmeye çalışmaktadır. Bir tecrübesiz siyaset adamının Anayasanın varlığına rağmen memleketin havasım ve ortamı ne hale getirdiği gözlerin önündedir. Ya bir de, o "iğneli fıçı" olmasaydı? Başbakanların mutlak hâkim olarak buyurmaları imkânı, Menderesin hazin âkibetiyle birlikte tarihe karışmasaydı?

Ama görülüyor ki A.P. kendisini rahatsız eden Anayasaya da hâkim olmanın hevesindedir. Meclisi dikensiz bir gül bahçesi haline getirecek bir Seçim Kanunu bundan dolayı İllâ çıkarılmak isteniliyor. Ancak ondan sonra, bu sefer teşrii yoldan Anayasa rafa kaldırılacaktır ve Harika Başbakan, gösteremediği marifetlerini de teker teker gösterecektir.

Burada unutulan, mürakabesizliğin sonunun olmamasıdır. Bugün Anayasayı iğneli fıçı sayan bir Başbakan yarın mutlaka Basım iğneli fıçı addeder. Sonra sura Muhalefete gelir. Onu, çeşitli müesseseler takip eder. Anayasa Mahkemesi, Plânlama Teşkilâtı o Başbakana hep, obstrüksiyon âletleri gibi görünür. Nihayet Meclisin kendisi ve Ordu, Başbakan için mutlaka halledilmesi gereken meseleler halini alır. Menderesin, Türkiyenin bütün altınlarım yiyip memleketi tâ öteki asra kadar borç içine soktuktan sonra "Bırakmıyorlar ki.. Bırakmıyorlar ki." diye feryat ettiği unutulmamıştır.

Şimdi, Kurucu Meclisin ne kadar faydalı bir anayasa hazırlamış olduğu her zamankinden daha iyi ortaya çıkmıştır. İşte, Menderesin eşi kafada bir iktidar, fakat eli kolu serbest değil!. Bizim Anayasamız, şüphesiz ki bir bakıma antitez vasfındadır. Yani, 1954-60 arasının bütün aksaklıkları, bir daha tekrarlanmasınlar diye, Anayasada kendilerine tekabül eden bir maddeyle zaptırapt altına alınmışlardır. Ama, Allahtan alınmışlar.

Anayasayı iğneli fıçı sayan bir zihniyet, üstelik köyü de çomaksız bulsaydı, aman yarabbi neler, neler yapmaya kalkışmazdı ki..

A.P.'nin gerçek derdi -tabii, hedefi de- anlaşılıyor, değil mi?

sathında yankılanan, gök gürültüsünü andırır bir bildiri ile kızıl soysuzların ümitlerine en şiddetli şamarı indirmişür."

Bu tefsirlerin, AP İktidarının din istismarcılığından sonra aşağı yukarı aynı kütleye hitap eden bir komünist . avına çıktığı sırada yapılmış olması Genel Kurmay Başkanlığı Protokol, Basın ve Halkla Münasebetler Dairesinin de bir bildiri yayınlamak için en iyi psikolojik zamanı seçmemiş bulunduğunu belli etti. Zira böyle bir bildirinin, başı çok sıkışık AP idareci takımı tarafından bu şekilde istismar konusu (yapılacağını tahmin güç değildi.

Türk Silahlı Kuvvetlerinin o bildiriyle gerçekte ne demek istediği açıktır. Türk Silahlı Kuvvetlerinin topvekün temayül ve zihniyeti de hiç kimsenin meçhulü değildir. Endişe veren tek husus bu bildirinin, istidatları şimdiden, belirdiği gibi, AP için, üzerinde bulunduğu tehlikeli yolda yeni bir cüret yerine geçmesidir.

,' Yani endişe, AP içindir. Zira yollarda çok toslama, bu çeşit zorlama cüretlerden ileri gelmektedir ve bizim yakın siyasi tarihimizde bunun misalleri çoktur.

Rejim

Kızıl yerine kızılcık

(Kapaktaki hain komünist)

İstanbulda, saat gece vaktine yaklaştı mı, Şişlideki bir büyük binanın önüne lüks özel otomobiller yanaşmaya başlar. Bunlardan, şehrin en zengin erkekleriyle her zaman en genç ve en güzel olmasa dahi daima en şık kadınları inerler. İnenler binaya girerler, sol taraftaki merdiveni çıkarak ilk kattaki geniş, hâkim rengi kırmızı gece klübüne giderler. Eğer vaktinde yer ayırtmışlarsa güzel yerde bir masa bulurlar. Bu akıllılığı göstermemişlerse dipte bir kenara sıkışıklar. Bazıları ise, kapıcım hemen yanındaki barda tünerler, Buna rağmen memnundurlar. Zira 1966 İstanbulunun favori gece klübü As Klüpte bazen hiç yer bulunmaz ve klübün işleticileri ikinci sınıf müşterilerinden özür dilerler.

As Klüpte "show" gece yansı başlar. O zamana kadar bir iyi orkestranın refakatinde bir genç ve güzel kadın, Aznavour ile macerası meşhur Gönül Turgut, Amerikanın ve Batı Avrupanın en meşhur şarkılarım söyleyerek gelenleri oyalar. Bu sırada viskiler açılmıştır ve su gibi akmaya başlamıştır bile. Orkestra gecede 500 lira alır -ayda 15 bin lira-. Göğüslerinin körpeliğiyle tanınmış Gönül Turgutun ise ücreti gecede 100 liradır -ayda 3 bin lira-. Sonra, Ruhi Su adını taşıyan, ve so lu tutmayı görev bilen gazetelerde, gerektiğinde, "ünlü sanatkâr" olarak anılan varyeteci çıkar. Ruhi Sunun da geceliği 100 liradır. Ünlü Sanatkâr, sosyalizm kokan türkülerini kendi çaldığı sazı refakatinde söyler. İtanbulun en zengin sosytesi, varlıksız sınıfların ıstırabım gayet alangirli şekilde dile getiren bu şarkıları zevkle dinler ve hararetle alkışlar.

As Klüpte âdet, yarım saat orkestra ve tatlı Gönül Turgut, yarım saat de showve komprador müziğidir. As Klübün başka bir yıldızı Gülsüm -Kefeli- Kamudur. İri kirpikli Gülsüm Kamu güzel fiziğini, çoğu zeki Fecri Ebcioğlunun himmetiyle türkçeleştirilmiş moda avrupa şarkılarına ambalaj yaparak satar. Zamanında intiharlarıyla gazete sütunlarında yer kapan ve filmlerde oynayan Gülsüm Kamunun da ücreti, gecede 100 liradır -ayda 3 bin lira-. Bir başka "yüzlük", Türkiyenin Johnny Haliday'i Ali Çetindir. As Klüpte bu genç çocuk en son shake ve diğer "up to date" dansları dile getirir. Nihayet, Tülay

Erdem Burinin 34 EU 517 plâkalı Chevrolet'i

Lüküs hayat

CURCUNA..

FATİN FUAD

Bir iğneli fıçı içine düşmüş gibisin. Istıraptan kurtulmak için arkana yaslanmak istiyorsun, Anayasa mâni oluyor... Öne meyletmek istiyorsun, damştay dirsek dayıyor. Sağına baş vuruyorsun; "27 mayısı eziyorsun, çekil" diyorlar.. Ayağa kalkmıya uğraşıyorsun; Atatürk'e sonradan mâl edilen bir takım ilkeler, pırıl pırıl birer ustura gibi tepende sallanıyor.

Ne yapacaksın; kaderine küsüp, fıçının iğnelerine kendini terk ederek, kanının son damlasına kadar emdire emdire, tam bir tükenişe teslim mi olacaksın?..

İktidara gelmişsin; senden evvel köprübaşlarına seçile seçile ve imbikten süzüle süzüle oturtulmuş adamlar senden değil.. Bir Devlet Radyosu var.. Anayasaya madde konup, özerklik kanunu ile birlikte bir teşkilât kurulmuş M; İdare Heyetinden ye umum müdüründen, kapıcısına kadar; daha o zaman bugünler düşünülerek ölçülmüş biçilmiş.. Elini uzatamıyorsun, "Anayasa" diyorlar.. Millete; itimad ettiğini, sana ihanet etmiyecek, ehil bir. kadro ile hizmete girmek kararındasın.. Danıştay "Hayır!" diye diretiyor: "Eskiden miidevver şahıslarla çalışmıya mecbursun!.." şeklinde hükme varıyor. Ve daha o zamanlardan böylesine fuzuli ve zararlı bir müdahalenin Kanunu da devşirilmiş.. Varsın Danıştay diretsin, sen bildiğini oku... Ama o takdirde de Anayasayı çiğnemiş oturmuşsun!.. '

Bütün bu bugünler için hazırlanmış ve her birinin ucu, iddialara göre Anayasaya raptolunmuş kanunlar, bir takım kimselerin önünde; Türk milletinin seçtiği Hükümete ayak bağı olsunlar diye, granitten birer siper gibidir..

Aslında bu kanunlar milletin menfaatlarını mı mahfuz tutmaktadır? Böyle bir iddiaya kargalar güler.. Falan mevkideki Ahmed Efendinin kılına gelecek zarar, doklayısiyle bir Devlet müessesesini çıkmazdan kurtaracak, bu kurtuluş ise Halk Partisi için o müessesenin kaybı olacaktır. Ahmet Efendi yerinde otursun ki müessese çıkmazda kalsın ve nihayet yeni iktidarın elinde yıkılsın, batsın.. "İşte; denilecek o zaman; sapasağlam kuruluşları, bile, ehliyetsizlikleri yüzünden nasıl harabediyorlar!.."

Radyonun "özerk'liğine -ne de pis bir kelime- el sürmek kimin haddi?.. Dünün hesabına göre yerlerine yerleştirilmiş belli kadro, kapı dışarı olursa; Vietnamdaki Amerikalıları, Sıhhiye ile Opera binası arasına yerleştirilmiş mancınıklarla kim taşhyacak?.. İlk okul talebeleri için hazırlanan ders programlarında bile. daha o çağdaki yavrulara garp düşmanlığını kim aşılıyacak? İleri solun sinsi propagandasına kim hizmet edecek?.

Bütün bunların, olduğu gibi devamını Anayasa ve kanunlar himaye ediyorsa, doğrusu pes!...

İstanbulda bir Komünist höcresi basıldı. Her biri, bu ideoloji mesleğinin uşaklığı ile çok eskiden müseccel kimseler; ele geçirilmiş delillerle birlikte adliyeye sevkedildiler. Ankarada, Türk milletini en büyük felâketlerle tehdid eden ve her defasında memleketin huzurunun ve. piyasasının altını üstüne getiren beyannamelerden bir yenisi dağıtıldı.. Bu hâlis çıbanın cerahat dolu kökü, maalesef; şu geçen gün Başbâkan'ın yuhalandığı yazılan bir yüksek tahsil müessesesi ile bir diğerinin sinesine kadar dayanmaktadır. Bunlar da "Özerk" kuruluşlardır. Ama Türk Milletinin yalnız irade ve kanaatına değil, topyekûn hayatına, canına kadar kasteden davranışlar sırf "özerk" kelimesiyle nasıl müsamahaya hak kazanır ve böyle bir müsamahaya bu milletin Anayasası nasıl destek edilir?..

İstanbulda yakalananlarla, Ankarada ele geçen iki talebe Adliyeye teslim ediliyor. Ne elem verici bir hakikattir ki; daha o anda bütün mes'uliyet tekabbül etmiş makamları, derin tereddütlere gömülü buluyoruz... Anayasaya aykırı hareket etmek ihtimalinin verdiği çok zararlı bir ürküntü bu» Hepsi de sokağa atılıveriyor ve sırıtarak serbestçe evlerine dönüyor... Gazetelerimiz; o büyük, o vatanperver, o millet ve memleket sever gazetelerimiz bu adamların fotoğraflarını kabil olsa altın yaldızlı çerçeveler içinde neşredecekler.. Bunlardan bir tanesinin hâdise hakkında vaz'ettiği şayan-ı ibret hükmü beraberce okuyalım i

"Toplumcu görüşlere inanmak ve savunmak başka, bu görüşleri cebir yolu ile kabul ettirmek üzere ihtilâl veya ayaklanma hazırlamak başka şeydir. Bi-rincisi düşünce özgürlüğü ile ilgilidir. Her demokratik anayasada olduğu gibi bizim anayasamızda da teminat altına alınmıştır..."

Yine bu zâtın yazdığına göre; yargıtây da geçenlerde bir ictihad kararı çıkartmış, bu gibi fillerde cebir unsuru aramanın gerektiği, aksi takdirde söz konusu fiilin suç sayılmayacağı bildirilmiş..

Yani sen istediğin kadar Komünizm propagandası yapabilirsin.. Halkı etrafına toplayıp serbestçe Marks'a, Lenin'e Moskovaya medhiyeler okuyabilirsin. Fikir klüpleri açıp, genç nesilleri sovyetleştirmli ye çalışabilirsin. Tek dikkat edeceğin nokta silâha sarılıp, Türk Milletine karşı fiilî bir harekete geçmemektir...

Maşallah...

Görülüyor ki, torbalar her tarafından büzülmüş..

Bu şartlara; Aman Anayasa zedelenmesin, aman 27 mayısa gölge düşmesin, aman Yargitâyına, Danıştayım! hürmet edilsin diyerek hem intibak edecek ve hem de memleketin toptan kalkmış ve kurtuluşunu en kısa zamanda tahakkuka kavuşturacak; on parmağında on mucize taşıyan bir siyasi zümre şayet mevcutsa; lütfen gösterilsin de bir elini bırakıp, ötekini öpeyim.. *(Adalet Gazetesinden)*

German çıkar. Tülay German vaktiyle "kızılcıklar oldu mu"yu söyler, mânası olan türküleri kalın ve güzel sesiyle, gerçek bir yıldız sanatıyla okur, sadece zenginlerden olmasa bile göğsünde taş taşımayanların alkışlarını toplardı. 1966 kışında As Klüpte Tülay Germanın artık söyledikleri, varlıklı müşterilerinin hoşlandıkları Teksas bozması şarkılardır ve çoğu, amerikan menşelidir.

Erdem Buri ve Tülay German sahnede
Kompradorlar eğleniyor

Şarkıcı Tülay Germanın geceliği 500 liradır.

Komünistlik satanlar

As Klüpte işler ancak sabahleyin biter. Lüks otomobiller kibar müşterilerin sonuncusunu da kuştüyü yatağına götürdüğünde, maliyeti Darüşşafakaya ait büyük binanın önünden 34 EU 517 plâka numaralı bir cakalı Chevrolet ayrılır. Bu Chevrolet'nin sahibi, Tülay Germanın gerçek kâşifi Erdem Buridir. Uzun süre orada burada takdimcilik yaparak geçinmiş, o zor günlerinde "mutlu yannlar"m hasretini dile getirmiş, müzisyen ve şair Erdem Buri kompradorları başarıyla, eğlendirmeye başlamasından bu yana eski Consul'ünü General Motors'un bu şık arabasıyla değiştirmiştir.

Chevrolet, Erdem Buri ile Tülay Germâhı İstanbulun göbeğindeki Hilton Oteline götürür. Hiltonun 502 numaralı dairesinde iki oda vardır. Bunların birinde Tülay German kalır. Öteki odanın sakini Erdem Buri ile eşi zenginleştiğinden beri çalıştığı şirketi terketmiş müsamahalı Bayan Büridir. As Klübün yöneticileri amerikan kapitalizminin Türkiyedeki burcu diye solcular tarafından pek âlâ ve rahatlıkla ilân edilen meşhur otelde, Hiltonda devamlı olarak kalırlar. Tülay German da. Erdem Buri de bunun için bütün sebeplerin en makulünü bulmuşlardır. Demektedirler ki:

"— Çok zor bir çalışma yapıyoruz ve show'dan önce hiç bir şey yemiyoruz. Gece, sabaha karşı işimiz bittiğinde istirahatimizi temin eden ve istediğimiz; yemeği her saatte verebilen tek yer Hilton. Devamlı kaldığımız için tenzilât da yapıyor. Hiltonda kalıyoruz."

Halbuki İstanbulda, solculuğun kârlı satıcıları Tülay German ile Erdem Buri gibi işini ancak sabaha karşı bitirebilen dünya kadar sanatkâr, işçi vardır, fakat bunlardan German ile Burinin dışında hiç kimse ünlü Conrad Hiltori'un, Türkiyede bir baloma bedavadan konduğu otelinde kalamamaktadır.

En kârlı ticaret

Türkiyede en kârlı ticaretin ne olduğunu gece hayatında ilk gören Erdem Buri olmuştur. Erdem Burinin, zengin olmadan önce sol fikirlere sahip bulunduğunu bilmeyen yoktur. Takdimci Buri günün birinde, Tülay Germanı keşfetmiştir. German, ailesiyle arası bozulmuş, sanatkâr ruhlu -ve gerçekten büyük sanatkâr- bir kızdır. Erdem Burinin kendisini keşfettiği günlerde bu esmer, uzun saçlı, büyük ağızlı, kaim ve tatlı sesli genç kadın ingilizce ve italyanca dans şarkılan söylemekteydi. Tülay German evini terkedip Erdem Burinin Modadaki babadan kalma evine yerleşmekte gecikmemiştir. Erdem Burinin Tülay Germanın müzik hayatında büyük etkileri olmuştur. Güzel sesli cazip Tülay German türk halk müziğine Burinin ısrarıyla önem vermiştir. Önceleri Modadaki evin devamlı misafirlerinden halk şairi Ali İzze tin türküleri ele alınmış, sonra bunları başkaları takip etmiştir. Erden) Buri Tülay Germanın dans şarkıla *xx* söyleyen bir solist yerine show yapan bir artist olmasını sağlamış ona bir repertuvar hazırlamıştır Bu repertuvarda bilhassa, armoni' ze edilen halk türkülerine yer verilmiştir.

Ancak Tülay German ilk önce başarı kazanamamış, iş bulduğu gece klüplerinde çalışmaları çok kısa süreli olmuştur. Erdem ve Tülay çiftinin talihleri Ankaradaki sevimli, sıcak İntim Paviyonunda değiş mistir. Ankaralılar kendileri için bir yenilik olan janrıı beğendikleri gibi Tülayın sanalını da gerçek değeriyle takdir etmişlerdir.

Bu arada Türkiyeden, solcu bir organizasyon olan Balkan Müzik Festivaline ilk defa bir oskestra katıldı. Orkestranın kadın solisti Tülay Germandi. Belgratta yapılan bu festivalde bizim orkestranın birinci olduğu Türkiyede duyuruldu. -Sanki, bahis konusu bir olimpiyatmış gibi.. Kaldı ki olimpiyatlarda bile takım halinde resmi birincilik yoktur-. Festivalde bizim orkestra raodernize edilmiş halk türkülerimizi çalmıştı. İlân edilen başarı halkın geniş ilgisini çekti. Basında günlerce röportajlar yayınlandı. Böylece hafif batı müziği çalanların repertuvarına modernize edilmiş halk türküleri girdi. Büyük tiraj gazetesi Hürriyetin tertiplediği Altın Mikrofon yarışması bu ilgiyi çok daha geniş kütlelere maletti.

O günlerde. Şişlideki Darüşşafaka binasında Çayhane diye bir gece klübü vardı. Burada, 1964'de Tülay German da çalışmış, fakat bir başarı kazanamamıştı. Fakat yeni havadan zeki.Erdem Buri istifade edince ve geçen yaz Kalamışta kurduğu As Klüp bir sosyalist lokal olarak şöhret yapıp buraya da bir takım "kompradorlar" burunlarım soktuklarında, kötü muamele görünce mazoşist ruhlu bizim "zengin yüksek sosyete" bundan çok hoşlandı. As Klüp ismi, bu çeşit hadiselerle ga-

zete sütunlarında yer aldı. Ültra-soli klübün reklâmını elbirliğiyle yaptı. Lokalde sosyalist şarkılar söyleniyor, Erdem Buri ve Tülay German hem "kızılcıklar oldu mu" diye soruyorlar, hem de yarının mutlu günlere gebe olduğunu bildiriyorlardı» Moda fikirler, moda klübü bulmuşlardı. Bunu satmakla mükemmel para kazanmak imkânı belirmişti, İş yapmayan Çayhanenin işleticisi Aslan Ertürk Erdem - Tülay çiftine işbirliği teklif etti. Çift bunu kabul etti. Aslan - Erdem ortaklığı, 1966 nın şüphesiz en güzel gece klübü olan As Klübü. Şişliye, sosyetenin göbeğine işte böyle maletti.

Sonra, şarkıların da havası değişti, iyi müşterileri ne de olsa tedirgin eden sivrilikler ortadan kaldırıldı, sinema yıldızlarının da ayaldan alıştırılınca -bizim kompradorlar onları da seyretmekten hoşlanırlar- kılıksız gerçek sol sanatkârların yerini ma salarda gittikçe daha fazla miktarda kalantorlar aldı.

Bir de, Türkiyenin en iyi giden metan solculuğun başka sahalardaki satıcıları...

Paralar, paralar!

Gerçekten, gece hayatında sol satıcılığının en başarılı örneği As Klüpse de bu saha bahis konusu ticaretin yapıldığı tek saha değildir. Bilhassa 27 Mayıstan bu yana, rejimin üstyapısı nizam altına alınıp ta sıra altyapıya geldiğinde çok kimse birden, kendisinin sosyalist olduğunu keşfedivermiştir. O tipin en ilerdeki örneği ise bugün Çetin Attandır. Yıllardan beri kalem oynattığı halde sosyalistliği hiç hatırına getirmemiş olan "ülkücü yazar", Türkiyenin nereye gittiğine akıllıca teşhis koyarak o yola sapmıştır. 27 Mayıstan hemen sonra, askerî idarenin kalıp "devrim yapması" lehinde bir küçük lâmelif çevirmiş, arkadan sosyalizmi derece derece benimseyerek "Türkiyede ne kadar sol olmaya cevaz varsa, ben o kadar solum" diyen bugünkü durumuna gelmiştir. Akşamın bu usta, renkli ve oynak kalemini Türkiyedeki havanın yapıcısı sanmak kadar hatalı görüş az bulunur. Aksine, Türkiyedeki hava Çetin Altanın yaratıcısıdır ve genç fıkra yazarının geçirdiği istihalelere göz atmak bunu kolayca ortaya koymaktadır. Nitekim bundan dolayıdır ki, Basında asıl ve inançlı solcuların gerçek önderi Aziz Nesin ile nevzuhur, fakat moda "sosyalist yazar" Çetin Altanın araları gayet bozuktur ve Aziz Nesin, Çetin Altanı sahiden ve yakından tanıdığı için onun " idealizm"inin ne olduğunu bilmektedir. Bu, Aziz Nesinde, Altana karşı derin bir istihfaf ve -eski tâbirle- istirkap hissi uyandırmaktadır.

Ama, kendisini tanıyanların bildikleri "ülkücü yazar"ın tezgâhım mükemmel işletmesine mâni olmamaktadır. 1960'ın ilkbaharında, bazıları sokaklarda döğüşür, hattâ ölür, bazıları Tahkikat Komisyonunun karşısında terler, tevkif olunurken "Bugün canım yazı yazmak istemi» yor"diye yazışını kendisi ve onu mükemmel bir âlet olarak kullananlar "'en büyük kahramanlı" diye ilân etmekte, hayatında burnu kanarnamış Çetin Altan evine polis gelmesini kendisine karşı yapılmış tarifsiz-baskı ve tedhiş saymaktadır! Bir başka kompleks ise, "ülkücü yazar"i zaman zaman dedesi bitmem ne paşadan bahsetmeye itmek» te, Aziz Nesini bu da çok kızdırmaktadır. Aziz Nesini; "ülkücülük"-ün ne kadar verimli olduğunu da sosyalist yazar Çetin Altana bakarak görmektedir. Bunca yıllık sosyalistliği Aziz Nesine maddi bakımdan, uzun hapislik yıllarından başka şey getirememişken talihli arkadaşının evi otomobili, çocuklarını Amerikan Kolejinde okutmak imkânı ve aydâ 15 bin lirayı rahat bulan geliri eski, Marko Paşacıyı tedirgin etmek'-tedir.

Sanat ve salonlar

Solun ticaretini,, başarıyla yapanların dışındâ bir de bunun "a-*fi"*sinden faydalanmaktan zevk alanlar vardır. Bunlar, bohem hayatı yaşayan sa natkârlarla elleri viskili salon sosyalistleridir. Her yerde gerçek sanatkârın, insanlarla ilgisi dolayısıyla bir solcu yönü vardır ve doğrusu istenilirse, hayatinin hiç bir döneminde sola meyletmemiş kimselerin hayatlarını gereği gibi değerlendirmiş olmaları çok şüphelidir. Sanatkârlar, hayatlarının hep o dönemini -yaşlan ne olursa olsun-yaşamakta devam eden ezelî gençlerdir.

Salon sosyalistlerine gelince, solculuk onlar için bir şık etiket ve bir güzel konuşma konusudur. Bunların da adedi, bilhassa Türkiyenin gerçekten ekonomik ve sosyal konulara

Arabanın arkasına at koşanlar

Eğer komünistlik sadece polis tedbiriyle önlenebilseydi Çarlık Rusyasında bolşevik ihtilâli olmazdı ve ondan çok sonra Batista Kübada Castro'ya aman vermezdi. Eğer fikirlere müsamaha, sanatta hoşgörürlük, genç ruhlara karşı anlayış memleketleri komünist yapsaydı Buckingham ve Elysees saraylarının üzerinde şimdi kızıl bayrak dalgalanırdı. Sosyal ve ekonomik durumun, ortamların yaratılmasında baş rolü oynadığı en cahiller hariç, bugün artık herkesin malûmudur.

Solculuk hevesi Türkiyede, sol propagandadan çok fazla, gözönünde bulunan bir topluma bakarak gelişmektedir. O toplumdaki haksızlıklar, aksaklıklar, eksiklikler, anakronik denge sol fikirleri dalga dalga yaymaktadır. Kripto "88 sanıklı iktidar" diye bağırınca ona kulak vermeyi polis tedbiri önlemez» Bir Meclis, içinde İktidarın 88 sanığı yer almış, bu 88 sanık kendilerini bizzat affedecekler! Eğer buna isyan etmek komünistlikse, yar mıdır komünist olmayan? Meclis bir affı çıkarırken "Bu aftan bu Meclisin hiç bir üyesi faydalanmayacaktır" der, bakınız kripto ağızıyla kuş tutsa kendisine dönüp te bakan olur mu? Hele bunu yapacak yerde, bu takım yazılardan dolayı yıllarca hapis cezası istedin ini, elin demagogu evliya Olur, çıkar.

Polis tedbiri! Üstelik, kime karşı? Oyununu açıktan ve, niçin yalan söylemeli, pek âlâ demokratik oyunun kaidelerine uygun olarak oynayan sanatkâra karşı, yazara karşı, konferansçıya karşı, ressama, karikatüriste karşı.. Sonra, Servet Beyannamesi kalkacak, vergiler açıklanmayacak, nüfuz ticareti mubah olacak, kazançlar kontrol edilmeyecek, bırakacaksınız yapılacak, bırakacaksınız geçecek.

Evet, ama, ne geçecek? Asıl komünistlik!

eğilmeye başladığı 27 Mayıstan bu yana görülmemiş bir hızla artmıştır.

Bütün bunların Türkiyede bir "sol hava" yarattığı doğrudur. Tıpkı As Klübün, bütün gece klüplerinin en kalitelisi olması gibi Çetin Altanın da gayet usta bir yazar vasıflarını taşıması, demagoji ve polemikteki mehareti, sol fikirlerin bizatihi dinamik bulunması sol havaya amplifikatör vazifesi görmektedir. Bu takımın, heyeti umumiye si itibariyle, dincilik satan takımdan veya geçimi antikömünizm satışı olan bilinen kalemlerden çok daha kaliteli bulunması onun ağırlığını arttırmaktadır. Böylece, sahiden veya maksatlı, bu takıma bakıp "Eyvah, komünizm azıttı!" diye feryat edenler toplumun çeşitli çevrelerinden çıkmaktadır.

1966 Türkiyesinde AP İktidarı -lideri, amerikan Morrison firmasının eski temsilcisi ve dualı bayram mesajlarının yeni yazıcısı Süleyman Demireldir- "komünizmle mücadele" adı altında, gerçek mahiyeti bu olan amplifikatöre geçen hafta gösterişli bir şekilde el attı.

Amplifikatöre sesi sağlayan, sol fikirleri memleketin, modası yapan asıl gerçekleri hiç kaale almaksızın ve muhtemelen, asıl komünist faaliyetin de yanından geçerek...

Haa, AP İktidarı bir de, 15 yaşında bir "'hınzır komünist"] ele geçirmeye muvaffak oldu.

Sübyan Koğuşunda siyasi suçlu

Sübyan koğuşuna o sabah getirilen uzun boylu, sakin tavırlı, kendi halinde çocuğun etrafında kısa bir süre sonra bir ilgi halesi teşekkül etti. Bu temiz kıyafetli çocuk pek, kendilerine benzemiyordu. Birisi sordu:

"— Adın ne?"

'" —Gürbüz Şimşek.."

Gazete okumadıkları için, bu İsim koğuştakiler üzerinde herhangi bir etki yaratmadı.

"— Suçun ne?"

"— Atatürkle Lenini kıyaslamak!"

"— Lenin- dediğin kim?"

Gürbüz, Leninin kim olduğunu oradakilere anlatmağa çalıştı. Tabii bu izahat onların Gürbüzün suçunu anlamalarına yetmedi. Bu defa Gürbüz bir takım sorular sormağa başladı. Koğuş sakinlerinden biri, tarla yüzünden iki adam boğmuş olan onyedi yaşlarında bir çocuktu. Dokuz yaşındaki bir kıza tecavüz eden ve kuyuya atarak boğan, 24 yıla mahkûm onüç yaşındaki bir başka çocuk, Gürbüze, bu işi nasıl becerdiğini etraflıca anlattı. Bir başka çocuk mahkûm ise ciddiyetle Gürbüzün ellerini inceledi ve hükmünü bildirdi:

*Gür*büz Şimşek
"Hınzır komünist" işte bu!

Tarih Öğretmeni N. Özsan
Mesleğinin ehli!

"— Senin parmakların uzun, yankesiciliğe müsaitsin!"

Bu çocuk, yankesicilikten mahkûmdu. Sohbet daha da ısındı. 150 kişilik koğuşun tek siyasi suçlusu ile etrafındaki hırsızlar, yankesiciler, tırnakçılar ve kaatiller başlarına gelen belâlardan artakalan çocuklukları yaşamağa koyuldular.

Bu tanışma töreni, geçen haftanın başında, Ankara Merkez Cezaevinde geçti. Gürbüz Şimşek, Sübyan Koğuşuna siyasi suçtan sanık olarak girmeden önce Demir tepedeki Namık Kemal Ortaokulunun ikinci sınıf öğrencisiydi. Önümüzdeki Temmuzda 16 yaşına girecekti. Yaşına göre uzun -1.82 cm.- bir boyu ve kalın bir sesi vardı. Sakin ve uysaldı. Kısa bir süre önce Tom Miks ve Pekos Bil gibi resimli mecmuaları bırakmış, James Bond ve Mayk Hammer okumağa başlamıştı. Güreşi severdi. Mahallede futbol oynadığı zaman bek dururdu, ama futbolu pek sevmezdi. Yabancı artistlerden Kirk Douglas, yerlilerden ise Öz* türk Serengil, Sadri Alışık ve Mehmet Ali Akpınarı beğenirdi. Kimya mühendisi olan babasının görevi dolayısiyle hayatı Ankarada geçmişti. Bir süredenberi siyasetle ilgilenmekteydi! Seçimler sırasında Yenişehirdeki mitingleri izlemiş, Kıbrıs nümayişlerine katılmış, radyo konuşmalarını da biraz biraz dinlemişti. Gazeteleri de karıştırdığı olurdu. Mahalle ve sınıf arkadaşları arasında siyasetten söz açıldığında TİP'li olduğunu söyler ve onları şaşırtmaktan zevk alırdı. Mahalle arkadaşlarından Mustafa CHP'li, Reha ise AP'liydi! Arkadaşları, Gürbüze sen TİP'lisin, öyleyse komünistsin" derler, o da aksini, dili döndüğü kadar izaha uğraşırdı. Sonra canları sıkılır, ya bir sinemaya, ya da langırt salonuna yollanırlardı. Gürbüz bu yıl dersleri "sermiş"ti. Birinci karnede 9 kırığı vardı. Devamsızlıktan kalmak üzereydi.

Şu suçu lütfen işleyin!

Gürbüz, bu yıl derslerdeki durumu bakımından öğretmenlerinin "problem"i idi. Ayna zamanda Gürbüzün sınıf öğretmeni olan Tarih öğretmeni Nihal Özsan bu öğrencinin durumunu izliyordu. Devamsızlığının sebebini öğrenmek için arkadaşlarına Gürbüz hakkında soru sorduğunda bir hususu öğrendi: Bu çocuk siyasetten bahsediyor ve TİP' li olduğunu söylüyordu. Çocukların Gürbüz hakkındaki "kanaat'ieri, o

Pahalıya akıl satanlar

Bir adam. Elinde bir uydurma gazete. Her gün Ticaret Odasının İdare Kurulunda, Sanayi Odasının İdare Kurulunda bir müracaatı görüşülür: Ben komünistlikle mücadele ediyorum, bana para verin!

Bir dernek. Meclisinden Özel Sektörüne, bütün kapılarda çanağıyla hâzır ve nazır: Ben komünistlikle mücadele ediyorum, bana para verin!

Bir kalem. Sütununda her gün feryat ediyor: Ben komünistlikle mücadele ediyorum, singinler, ilânlarını çok satan Milliyete, Akşama, Cumhuriyete vermesinler, bana versinler!

Bir kafa. Fındık tüccarı kafası: Yılanı biz, bağırtınızda besliyoruz; kim bizi savunmuyor, bizim yüzümüze karşı kusurlarımızı söylüyorsa o komünisti aforoz edelim!

Bir ses. Özel Sektörün temsilcisiymiş: Komünistlikle Hükümet daha da sıkı mücadele etmeli, bunların hepsini içeri tıkmalıdır ki bizim kazançlarımızda gözü olanın gözü çıksın!

Simdi, insan bunların hepsine sormak istiyor: Aa, iki gözümün içi, bu memleket senin de memleketin. Bu millet senin de milletin. Bu topraklarda sen de yaşıyorsun ve yaşayacaksın. Komünistliğin âfet olduğu muhakkak. Peki, neden buna karşı mücadele görevini yapmak için illâ da para istersin?'Yani bu mücadele senin yazlık ve kışlık evli, otomobilli, şoförlü, ahçılı yaşaman olmazsa yürütülemez mi?

Bunlar o kadar yüzsüzdürler ki, pek âlâ şöyle de diyebilirler: Aman, Allah aşkına, bunlarsız yaşamaya da yaşama mı derler?

Fakat Türkiyede komünistliği gerçekten istemeyenler, bir taraftan bunlara kapılarım kapatır ve "antikomünist dilencilik'e son verirken diğer taraftan da dünyaya bir bakmalıdırlar. Bakmalı ve görmelidirler, komünistliğe karşı mücadele verede, hangi yoldan yapılınca başarılı oluyor. Düşünmek lâzım. Adam diyor ki: Türkiyenin sanayileşmesini teşvik eden, komünisttir! Sebebini de izah ediyor: Komünistlerin temel dayanağı nedir? İşçi. İşçi nerede bulunur? Sanayide. Türkiyede sanayi gelişirse işçi adedi ne olur? Artar. Gördün mü, herif neden sanayi istiyor.. Kendi adamım çoğaltacak da, ondan..

Söylemediği, eğer sanayi gelişirse ithalâtçı komisyoncunun bedava kazandığı paranın azalacağıdır.

Para, para, para.. Ah şu antikomünistliği bir, bu asıl belâsından elbirliğiyle kurtarabilsek.

nun'"komünist" olduğu idi. Sınıf öğretmeni bu kanaati önce ciddiye almadı. Ama, gazeteleri okudukça, Hükümet yetkililerinin "Türkiyenin büyük bir komünizm tehlikesiyle karşıkarşıya bulunduğunu" haber veren demeçlerine rastlıyordu. Ankarada oturan bir öğretmenin, Hükümetin işini kolaylaştırması gerekmez miydi?

Sınıf öğretmeni Nihal Özsan bugün, Gürbüz meselesinde müteyakkız olmaya karar verdi ve çok hassas -aynı zamanda tarih öğretmenine yakışır- bir deneme yapmayı düşündü: Çocuklara, "Atatürkü, beğendiğiniz yabancı büyük devlet adamlarından biriyle mukayese ediniz" konulu bir görev verecek ve böylece Gürbüzün hangi yabancı devlet büyüğünü tercih ettiğini öğrenecekti!

Bundan yirmi gün kadar önce, II-sınıfına bu görev verildi. Çocuklar kompozisyonlarım yazıp getirdiklerinde öğretmen ilk önce Gürbüzün görevine baktı ve gözleri, buluşunun heyecanıyla parladı. Tamamdı: Gürbüz, Atatürkü Leninle mukayese ediyordu!.. Öğretmen Nihal Özsan derhal Gürbüzü çağırdı ve kâğıda imza attırdı. Sonra hemen Başmuavine haber verdi. Kompozisyon ödevi Başmuavin tarafından dikkatle incelendi. Başmuavin Göktan aslen, vaktiyle rusların zulmüne uğramış Orta Asyalı bir ailenin çocuğuydu. Babası Semerkanttan kaçmıştı. Sonradan da oradaki akrabalarının imha edildiğine dair haberler duymuştu. Bu yüzden sıkı bir antikomünistti. Bu konularda fazlasıyla hassastı. Gürbüzün yazısını bir dedektif dikkatiyle okudu. Yazıda, ileninin Rusyayı kurtardığından, ilk uçaksavar birliğini meydana getirdiğinden bahsediliyor, sonra da Atatürk ve devrimleri anlatılıyordu. Gerçi çocuk, yazısını Atatürkün kimse ile mukayese edilemiyeceğini belirterek ve "Ne mutlu türküm diyene" vecizesiyle . bitiriyordu ama» ileninden bahsedildiğine göre, işin içinde bir bit yeniği olabilirdi.

Başmuavin, meseleyi uzun uzun düşündükten sonra tahkikata karar verdi. Gürbüzün sınıfındaki birkaç çocukla konuştu. Çocuklar kendi, açılarından Gürbüzü anlattılar: Komünistti!. Hem, İmar Bakanlığındaki Rus El Sanatları sergisine de gitmiş, orada Vitali adında bir Sovyet memuru ile konuşmuştu. Bir çocuk, Başmuavine daha da heyecanlı bir olaydan bahsetti: Gürbüz birgün, Kavaklıderedeki eski Sovyet Elçiliği binasının önündeki resimlere bakmış, sonra da bu resimleri öpmüştü.

Yılmaz adında biri

Başmuavin, birkaç gün bekledikten sonra Gürbüzü çağırdı ve sorguya çekti:

"— Evladım, sen Lenini nereden öğrendin?"

"— Ulus ve Milliyet gazetelerinde,, Başbakan -Ürgüplü- Rusyaya gideceği zaman yazılar çıkmıştı, oradan o**kudüm."**

Çocuğun bu cevabı ile tatmin olmıyan Başmuavin ısrar etti:

"— Oğlum, sen Rusya hakkında bazı şeyler biliyorsun. Sana bu tikirleri mutlaka bir aşılayan vardır. Bana bu kimseyi mutlaka söyle!."

Önce böyle bir kimsenin olmadığım ifade eden Gürbüz, Başmuavinin ısrarı üzerine şunu anlattı:

"— Efendim, Dışkapıda Yılmaz Salih adında bir çocuk var. Geçen sene Yıldırım Beyazıt Lisesi birinci sınıftan ayrıldı. Bunları bana o söylüyor."

Anlattığına göre, Yılmaz Salih bir berber çırağıydı. Çalıştığı yeri ve evini kimseye vermiyordu. Onun için, adresini bilmiyordu.

Başmuayin heyecanlanmıştı. Çizilen tip tam bir komünist ajanı idi!

Gürbüz, Başmuavinin sorgusu sırasında, "Senin Rusya hakkında bir görüşün var mı?" sorusuna ise -Başmuavinin ifadesine göre- şu cevabı vermiştir:

"— Efendim, bana o Yılmaz söylüyordu. Geri ülkelerin ancak komünist bir idare kurulursa kalkınabileceğini, Çinin komünist olunca birden kalkındığını, Vietnamda amerikanların barbarlık ettiklerini, Türkiyenin Kuzey Vietnama yardım etmesi gerektiğini bana Yılmaz söyledi.."

Bu konuşmadan sonra Başmuavinin içine iyiden iyiye kurt düşmüştü: Ya bu Yılmaz denilen çocuk, Hü-

Saz şairleri ve Yaşar Kemal basın toplantısında
AP'nin boy hedefleri

kümetin bahsettiği komünist şebekesinin bir mensubu ve ortaya çıkan bir ipucu idiyse?..

Neticede, Başmuavin ile Müdür, ahbapları olan bir Birinci Şube men subuna giderek, durumu anlattılar. Yalnız, bu arada, çocuğa bir şey yapılmamasını, mümkünse bir şebekenin varlığının araştırılması ile yetinilmesini de rica ettiler.

Yakaladum oni!

Aradan iki gün geçti ve Başmuavin Gürbüzün tevkif edildiğini öğrendi. Geçen haftanın sonunda Pazar sabahı, Kayaş Kapsül Fabrikası Müdürü emekli albay kimyager Gâlip Şimşeğin kapısı çalındı. Bir sivil polis, Gürbüzü, bir hususta ifadesi alınmak üzere karakola götürmek istediğini söyledi. Çocuk evde hiç bir şeyden bahsetmemişti. Sırtına bir mongomeri geçirip polisle birlikte çıktı. Ev halkı, meseleyi bilmediği için fazla meraklanmadı. Sivil polis, yolda, Gürbüze:

— Seni teşvik eden var mı?" diye sordu.

Birinci Şubede -çotuğun ifadesiyle Mustafa adında yaşlı bir polis, Gürbüze, hangi partiyi tuttuğunu, kendisini zehirleyen olup olmadığını, evde siyaset konuşulup konuşulmadığım sordu. Başmuavine bahşettiği Yılmaz Salibin kim olduğu araştırıldı. Gürbüz, bu ismi, Başmüavin kendisini zorlayınca uydurduğunu söyledi. İlk sorgu yarım saat sürdü. Gürbüzü bırakmadılar. Ablası geldi, görüştürmediler. Öğleden sonra lahmacun getirttiler. Gürbüz geceyi nezarette, bir sandalye üzerinde geçirdi. Pazartesi de beklemekle geçti, öğleden sonra saat 16'da Gürbüze yine lahmacun getirttiler. Gece saat 20'de üç polis, Gürbüzü bir jipe bindirerek Adliyeye götürdüler. Çocuk kısa bir süre sonra 7. Sulh Ceza Mahkemesinde nöbetçi hakimin karşısına çıkarıldı. Saat 20.30'da tevkif karan verildi. Saat 21'de Gürbüzü yine bir "jiple cezaevine götürdüler. Cezaevine girerken üzeri arandı, nüfus kâğıdı ile evinin anahtarı alındı ve 7 metre boyunda, 2 metre eninde' bir odaya konuldu. Odada yeni hapse girmiş, yetişkin dört kişi vardı. Hırsızlıktan hapse düşmüş . olanı, Gürbüze, "'neden düştün?" diye sordu.

Gürbüz, geceyi, yorgansız olarak bir ranzanın üzerinde, bu odada geçirdi. Uyuyamadı.

Sabahleyin saat 7.30'da gardiyan Gürbüzü aldı ve doktora götürdü. Tifo aşısı yapıldı. Sonra Gürbüzü, çocuk suçluların kaldığı 4. Koğuşa götürdüler. Burada 150 çocuk vardı. Gürbüzün gür siyah saçları burada kesildi. Saat 17'de bahçeden koğuşa döndüler. Sohbete devam edildi. Bazı çocuklar' sigara içtiler. Bazıları da' Gürbüze dışarıda iken nasıl esrar içtiklerini anlattılar. Saat 21'de, ekip başı çocuk ıslık çaldı ve uyku saatini haber verdi. Çocuklar ranzalarda ikişerli yatıyorlardı. Hırsızlıktan sanık bir çocukla aynı ranzada yatan Gürbüz, biraz geç ve zor uyudu. "Acaba kurtulacak mıyım?" diye düşünüyordu. Tevkif sebebiyle okula gitmediği günleri devamsızlığına ekledi ve sınıfta kaldığı sonucunu çıkardı.

Gürbüz, saçları kesildikten sonra, kuru fasulyesini yerken, Ankara Emniyet Müdürü Çağlar, İstanbuldaki "komünist toplama" faaliyetine paralel olarak Ankarada yürütülen çalışmanın sonucunu, ve bu arada Gürbüz Şimşeğin tevkifini gazetecilere memnunlukla açıklıyordu: Komünist yuvaları basılmış, tahrikçiler ve komünistler yakalanmışlardı. Radyo ve gazeteler derhal faaliyete geçtiler. Bir yabancı gazeteci "inanmayıp beni azarlayabilirler" endişesiyle Gürbüzün tevkifini gazetesine haber vermedi!

Yüzkarası

Basında mesele gittikçe büyürken, Gürbüzün günleri 4 numaralı koğuşta geçiyordu. Bir koğuş arkadaşına, "En sevdiğin meslek nedir?" diye soran Gürbüz, ondan, "Hırsızlık" cevabını aldı. Çocuklarla bahçede, kum taşıdılar. Gürbüzün eli yaralandı.

Perşembe günü öğle yemeğinden sonra sıra halinde sinemaya gidildi. Gösterilen film, Türkân Şorayla Ediz Hunun "Gençlik Rüzgârı" idi.

Cuma günü de aynı minval üze re geçeceğe benziyordu. Fakat, saat 16'da posta geldi ve "Gürbüz Şimşek tahliye!" diye bağırdı. Çıkarken nüfus kâğıdım verdiler, anahtarını vermediler.

Gürbüz Şimşeğin, altı gün uzakta kaldığı babaevine döndüğünde ilk söylediği söz şu oldu:

"—Açım!"

Annesi ile ablası ağlıyordu. Aslında aile yeni yeni uyanmağa başlamıştı. Hattâ şaşkınlık yüzünden, Gürbüzün tahliyesi için müracaatı geciktirme tehlikesi de atlatılmıştı. Galip Şimşek ancak Cuma günü kendini toparlayabildi ve avukata müracaat etti.' Avukat, meseleyi öğrendiğinde tevkife itiraz için yapılacak müracaatın süresinin dolmasına bir kaç saat kaldığını farketti ve saate karşı yarışarak çalıştı. Derhal, nöbetçi Birinci Asliye Ceza Mahkeme sine müracaat etti. Akşam üzeri hakim Necdet Varolun imzasını tası-

yan karar açıklandı: Tahliye! Kararı öğrenenler, "Türkiyede hakimler de var" dediler. Kararda, çocuğun, "arkadaşlarına karşı büyüklük taslama gayesi ile hareket etmiş olması ihtimali" belirtiliyordu.

Bu arada olay karşısındaki tepkiler artıyordu. Muammer Aksoy ile Niyazi Ağırnaslı ve daha birçok avukat, Gürbüzün savunmasını yapmak istediklerini bildirdiler. Gençler Namık Kemal Ortaokulunun önüne siyah çelenk bıraktılar. Bildiriler yayınlandı. Makaleler yazıldı. Tahliye günü saat 17.30'da meseleyi Polise aksettiren Ortaokul Başmuavini İbrahim Göktanın telefonu çaldı, bir ses şöyle dedi:

"— Gözünüz aydın, Gürbüz tahliye edildi! Bu, Milli Eğitim için bir yüzkarasıdır!"

Oysa Milli Eğitim Bakanlığının üst kademeleri böyle düşünmüyordu. Okul yöneticileri, üst kademeler tarafından tebrik edildiler. Bir süre önce Hikmet Şimşeğin 27 Mayıs marşını "Enternasyonal "e benzetmiş olan Kültür Müsteşarı Adnan Ötüken mesele ile "çok yakından" ilgilendi!,

AP'lilerin yıllardır söyledikleri "büyük komünist tehlikesi"ni temsil eden 15 yaşındaki Gürbüzün dâvasına Nisan sonunda bakılmağa başlanacaktır. Herhalde bu dâva, Rusyadaki Daniel ve Siniavski dâvasından daha az enteresan değildir.

Milli Eğitim Bakanlığı üst kademelerinden gelen bir emir sonucunda tasdiknamesi babasına verilmeyen ve bu yüzden devamsızlığı 30 günü aşarak sınıfta kalan Gürbüz ise vaktini evde, müzik dinleyerek geçirmektedir. Bugünlerde en büyük meselesi, "saçlan"dır. "Saçlarım büyümeden sokağa çıkmıyacağım" demektedir. Gürbüz -aslında üyesi filan olmadığı- TİP den de istifa etmiştir!.. TİP'den niçin vazgeçtiğini soranlara ise *şöyle* cevap vermektedir:

"— Çünkü, onu tutan adama komünist diyorlar!."

Ne örgüt, ne örgüt!

Demirel iktidarının giriştiği komünist avı neticesi, kızıl çete genç Şimşeğin etrafında çabuk örgütlendi. Ankarada bir "halk. şiiri" gecesi tertiplenmiş, orada As Klü bün sazcısı Ruhi Su, kitaplarından bol para kazanan TİP sözcüsü romancı Yaşar Kemal dinleyicilere halk şarkılarının nasıl doğup geliştiğini, kökünü nereden aldığını anlatmışlardı. Polis bu hareketi komünist avının bir parçası haline getirmekte gecikmedi. Ruhi Sunun da İstanbulun zenginlerine söylediği şarkılar komünistlik kokmuyor muydu? Yaşar Kemal de sosyalist olduğunu söylemiyor muydu? Bu suretle sanatkârlar, çocuklar bir iptidaî komünistlik anlayışının kurbanları olarak umumî efkâra teşhir olundular. Kârlı ticâretin öteki kısmını yürütenler, dincilik ile antikomünizm satıcıları ve geçimleri kurdukları derneklerden olanlar ise bu işareti bekliyorlardı. Bitirdiğimiz Pazar onların bazıları biraraya geldiler ve geniş komünist avının tertipçiliği ve yürütücülüğü görevini kahramanca sırtladılar.

Avda, hiç olmazsa dış görünüşü itibariyle biraz ciddiyete sahip tek iddia, bir köfteci dükkanında. aralarında romancı Orhan Kemalin de bulunduğu üç kişinin hücre faaliyeti yaptıkları iddiası oldu. O suçun sanıkları tevkif olundular. İddianın, ötekilere benzemeyen bir iddia olduğu muhakkaktır.

Ne var ki, şimdi iş bunun ispatına gelmektedir.

Bu sırada gerçek komünistlik, hele 15 yaşındaki bir çocuğun tevkifiyle bütün çevrelerde uyanan tepkilere bakıp, rahmetli Peyami Sefadan sonra Süleyman Demirelin şahsında en büyük "iş kolaylaştıncı"sını bulduğundan dolayı, hayatından memnun, elini uğuşturuyordu."

C. Başkanlığı

Veda töreni

Sunay sert adımlarla ilerliyordu. Onu; sağ gerisinden Tural izliyordu. Milli Savunma Bakanı Ahmet Topaloğlu ise, Sunayin solunda ve hayli gerilerde yürüyordu. Sunay ve Tural, Hava, Kara, Deniz ve Jandarma birliklerinden müteşekkil Tören Kıtasını' selâmlarlarken o kadar hızlı yürüyorlardı ki, Topaloğlu, sağ elinde şapkası, hem sırada gitmeğe, hem de mesafeyi açmamağa çalışıyordu. Sunay artık, Cumhurbaşkanı adayı bir kontenjan 'senatörüydü. Tural ise Sunaydan boşalan Genel Kurmay Başkanlığına getirilmişti.

Haftanın başında Salı günü düzenlenen veda töreni, saat 17'de Genel Kurmay Başkanlığı makam odasında başladı. Sunay Topaloğlu, Tural, Deniz Kuvvetleri Komutanı Oramiral Necdet Uran, Haya Kuvvetleri Komutam Orgeneral İrfan Tansel, Turaldan boşalan **Kara** Kuvvetleri Komutanlığına vekâlet etmekle görevlendirilen 1. Ordu Komutanı Orgeneral Refik Yılmaz ve yüksek rütbeli bazı subaylara veda ettikten sonra topluca Genel Kurmayın bahçesine inildi. Sunay, makam odasından itibaren bahçeye kadar iki sıra halinde dizilmiş olan yüksek rütbeli subayların elini sık-

Sunay ve Atasagun Çankayada
"Sel*gider, kum kalır..*"

ti. Kara Kuvvetleri Armoni Mızıkasının eşliğinde Tören Kıtasını teftiş eden Sunay, töreni izleyen vatandaşlar tarafından da sık sık alkışlandı. Kendisine bir kurmay albay tarafından Genel Kurmay forsu verildiğinde o kadar heyecanlıydı ki, duygularını dile getiremedi ve sadece teşekkür etmekle yetindi. Teftiş şırasında Sunayı izleyenler arasında biri daima güleryüzlü görünmeğe çalışan, diğeri ise -nedendir bilinmez- isteksiz adımlarla ilerleyen iki kişi dikkati çekti: Topaloğlu ve İrfan Tansel!.

Saat 17.08'de teftişi bitirdikten sonra arkadaşlarının elini sıkarak otomobiline bineceği sırada Sunayın yanına Topâloğlunun yaklaştığı görüldü. Topaloğlu hürmetkar bir tavır takınarak, şöyle dedi:

"— Sayın Başkanımız, sizi çok daha büyük vazifelere uğurluyoruz."

Tören sona erdikten sonra Topaloğlu, Tural, Tansel, Uran, Yılmaz ve diğer yüksek rütbeli subaylar Genel Kurmaya döndüler. Tam kapıdan girilecekti ki, Cemal Tural, gazetecilerin isteği üzerine şunları söyledi:

"— Sayın Başkanımızı daha büyük vazifelere uğurlamış bulunuyoruz. Ordu hizmetlerinde hepimize rehberlik etmişlerdir. Açtıkları tertemiz ve hayırlı yolda onu aratmaSaaya çalışacağız. Ordu esasen her zaman en zor hizmetleri en kolay başarmasını bilmiş bir kuvvettir. 1-se böyle başlamış olan Silâhlı Kuvvetler, böyle yürüyecektir."

Sonra da çevik adımlarla Genel Kurmayın merdivenlerini çıkmağa başladı. Bakan Topaloğlu, tören sırasında olduğu gibi, gene Turalın arkasında kalmıştı.

Günlerdir zihinleri meşgul eden bazı sorular, bu törenle açıklık kazanıyordu: Sunay, görevini Turala devretmişti. Ancak, bu safhaya gelinmesi kolay olmadı.

Sökmeyen oyun

Gürselin, komadan kurtulsa bile, artık Cumhurbaşkanlığı makamını dolduramayacağı bilindiği halde, Çankayanın hukuken boş kalmasında direnen AP Hükümetini harekete geçiren, Anayasanın bir maddesi oldu. Gürselin Amerikada komaya girdiği günlerde Cumhurbaşkanı adayı olarak benimsenen, Demirelin de çaresizlik yüzünden benimser göründüğü Sunayın Senatoya girebilmesi için kontenjan senatörlüğünden istifa eden Ragıp Ü-

Ahmet Topaloğlu
Zor oyunu bozunca...

nerden boşalan yere, Anayasanın 73. maddesine göre, bir ay içinde mutlaka tâyin yapılması gerekiyordu. Birçok ikazdan sonra, Cumhur» başkam Vekili APli Atasagun ile Hükümet Başkanı Demirel, sürenin dolmasına ancak dört gün kala faaliyete geçtiler.

Demirel, Sunayın senatörlüğü konusunda isteksizdi. Bir defa. Anayasanın açık hükmüne rağmen, Gürselin görevini yapamama halinin geçici mi, sürekli mi olduğunu tesbit ettirme muamelesini geciktiriyordu. Bir tıp heyetinin Amerikaya gönderilmesi bahis konusu ediliyor, sonra buna fransız ve İtalyan doktorlarının da dahil edileceğinden bahsediliyor, her halde, Çankayada APli Atasagunun mümkün nisbetinde fazla kalması için her şey yapılıyordu.

Atasagunun bir senatör seçme mükellefiyetinin yaklaştığı sırada AP çevrelerinde bir haber duyuldu. Sunay, Genel Kurmay Başkanlığından ayrılmayı, Cumhurbaşkanlığı makamım doldurmak için kabul ediyordu. Onun için senatörlüğü Cumhurbaşkanlığıyla birlikte istiyordu. Halbuki, kontenjan senatörünün seçimi- bugünün işiyken Cumhurbaşkanı seçiminin bir ön safhadan geçme mecburiyeti vardı. Acaba, Ragıp Ünerden boşalan yere şimdilik birisi atanamaz mı -isim de verildi: eski DP milletvekili Aliye Coşkun ve Cumhurbaşkanlığı boşaldığında bir başka kontenjan senatörü istifa ettirilip Sunay onun yerine seçilemez miydi?

Bu tertipler Atasagunun Çankayada parti liderleriyle yaptığı toplantıların sonunda suya düştü. Liderler Atasaguna Sunayı derhal senatör tâyin etmesini tavsiye ettiler ve yeni bir Cumhurbaşkanının seçilmesi lüzumunu belirttiler.

Sunaya atfen AP çevrelerinde haberi dolaşan çekingenlik, bir esâsa dayanmaktadır. Sunayın, gerçekten, kendi kurmay heyetiyle yaptığı istişarelerde bir noktaya dikkati çekilmiştir. Bu iktidar, meşhur "Tural Mektubu Oyunu'nu oynayan iktidardır. Bu oyuncujann Sunayı Senatoya sokmaları, fakat Cumhurbaşkanı seçtirmemeleri kabildir. Bunların, Genel Kurmay Başkanlığı için mevcut teamülü bozmaya çalışmaları bile mümkündür. Onun için Sunay iki hususta kesin teminata kavuşturulduktan sonra Senato üyeliğini kabul etmelidir: Cumhurbaşkanlığı boşaldığında o makama getirilecektir ve. kendisine Genel Kurmay Başkanlığında Cemal Tural halef olacaktır. Bu şartlar Demirele bildirilmiştir ve Demirel bunu, partisinin Temsilciler Meclisine nakletmiştir. Zaten haber de o kanaldan duyulmuştur.

Dananın kuyruğu

Sunayın mütereddit hali Pazartesi günü de devam etti. Nitekim Sunay, Pazartesi günü yapılması kararlaştırılan veda törenini erteleyiverdi.

O gün, Cumhurbaşkanı Vekili Atasagun Sunayı Köşke davet etti. Saat 15.30'da başlayan ve bir' saatten fazla süren görüşmelerden sonra Sunay, Köşkten ayrılırken, gazetecilere sadece "Evet" demekle yetindi.

Şimdi konu, Cumhurbaşkanlığı seçiminin ne zaman yapılacağıdır. Seçim, ya Gürsele emrihak vâki olduğu takdirde yapılacak, ya da Gürselin sağlık durumunun kesin raporla tespit edildiği zaman.,.

Akıl ve hukuk tabii ikinci yolu gerektirmektedir.

Gençlik

Kamplar ayrılıyor

Haftanın başında Salı günü saat 16,30'da, Fikir Klüpleri Federas-

yonunun Siyasal Bilgiler Fakültesi salonunda düzenlediği konferansa gelenler, salonda acaip bir hava sezmekte gecikmediler. Salonun sağ tarafında oturan ve kendilerine "Milliyetçi Gençler" adını veren 40-50 ilahiyat Fakülteli, daha konferanstan önce niyetlerini belli ettiler. TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar Fakülteye girerken, kendisini yuhalamağa başladılar. Her halde birkaç gün önce aynı yerde kendi patronlarının yuhalanmasının intikamını alıyorlardı. Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencileri, bu durum karşısında Aybarı kordon altında salona getirdiler. Saat 16.30'da başlayan konferans zaman zaman müdahalelere uğruyor, konferansçıya küfürler savruluyordu. Bu yüzden iki taraf arasında sert tartışmalar başladı. Aybar. tartışmayı durdurmak için kürsüden çaba sarfediyor, fakat her sözü "Yuh!", "Moskovaya!" nâralarıyla kesiliyordu. Bir ara:

"— Toplumcu kardeşlerim, lütfen susun!" deyince, Milliyetçi Gençler:

"— Biz senin kardeşin değiliz!" diye bağrıştılar.

Ortalık birden karıştı. Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencileri ile İlâhiyat Fakültesi öğrencileri arasında kıyasıya bir kavga başladı. İskemleler havada uçuyor, yumruklar savruluyordu. Dinleyiciler, canlarını kurtarabilmek için pencerelere koşuştular. Salonda başlayan kavga kısa bir süre sonra dışarıya taştı. Zira, salona giremeyen bir kısım İlahiyat Fakültesi öğrencileri de koridorlarda görevli öğrencilerle kapışmışlarda Kavga büyüdükçe büyüdü ve bahçede devam etmeğe başladı.

Bir meydan muharebesini andıran kavga ancak polisin müdahale siyle önlenebildi. Ne var ki polisin tutumu, Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencilerinin protestosuyla karşılaştı. Zira polis, daha çok Siyasal Bilgili, öğrencileri yakalıyor,' hattâ diğerlerinin onlara vurmasına fırsat veriyordu. Konferans verilirken, salonda ve koridorlarda da sivil polislerin cirit attıkları gözden kaçmıyordu!

Arbede sonunda 4 kişinin ağır, 15 kişinin hafif olarak çeşitli yerlerinden yaralandıkları, bu arada bir polisin de başına isabet eden taşla yaralandığı öğrenildi.

AP Hükümetinin, "komünist avı" diye ortaya gülünç olaylarla çıkması, bazı çevrelerin cüretini artır» mısıir. Siyasal Bilgiler Fakültesinde cereyan eden olay, bunun tipik bir örneğidir.

Meclis

Tehir-i Anayasa

Seçim Kanunu tadilâtı üzerinde sürüp giden mücadelenin biri safhasında, haftanın başında Pazartesi günü, AP milletvekili Celâl Nuri Koç şöyle dedi:

"— Bu bakımdan, Anayasanın 89. Maddesini tehir etmek gerekir."

Bu sözü bir anlık bir sessizlik ve gülüşmeler takip etti. Bu ifade, Celâl Nur! Koçun safiyetine verildi ve ciddiye alınmadı. Ama Salı günü cereyan eden olaylar, bir partinin topyekûn, Anayasaya karşı takındığı tavır, Koçun cümlesinin öyle alelâde bir gaftan ibaret olmadığını ortaya koydu.

Türkiye ve Nato

Bugünlerde Atlantik Paktı, General De Gaulle'ün yeni bir hırçınlığı yüzünden güç devre geçiriyor. Fransız kuvvetleri NATO'dan fitten çekilmişlerdir. NATO'nun Fransadaki askeri karargâhları kendilerine yeni bir yer aramaktadırlar. Fransa Devlet Başkanı Atlantik Paktının Ömrünü tamamladığını açıkça ilân etmektedir.

Fransanın tutumu tabii Türkiyede akis uyandırmamış değildir. NATO'nun yeminli düşmanı bir sol kanat Türkiyenin Fransayı takip etmesi gerektiğini söylemekte, İnönünün, iktidarının son kısmındaki yeni dış politika tutumuyla De Gaulle'ün tutumu arasında paralel kurmaktadır. Buna mukabil öteki uçtaki ültralar, her ne olursa olsun Atlantik Paktında kalacağımın bildirmektedirler.

Dış politikanın bir imkânlar meselesi olduğunu, İsmet İnönü, bilecek kadar tecrübeli ve basiretlidir, İsmet İnönünün Türkiyenin imkânlarını Fransanın İmkânlarıyla kıyaslamadığı da bir gerçektir. Bu itibarla iki tutum arasında paralel, 'zorlamadır.

Türkiyenin savunmasının NATO savunması İçinde mütalea edilmesi bizim için esastır. Bu, bazı handikapları da olsa Türk Silâhlı Kuvvetlerinin gücünü büyük ölçüde arttırmaktadır. Bugünkü iktisadi durumumuzda bizim gerekli silâhlan bizzat sağlamamız imkânsızdır. Bu, iadece bizim için değil, pek çok NATO ülkesi için de böyledir. Biz elbette ki NATO savunmasına esaslı bir yardımda bulunuyoruz. Bu itibarla bizim güçlendirilmemiz aslında NATO savun**masının kuvvet kazanması olmaktadır. Ama sadece NATO'nun bize muhtaç bulunduğunu, bizim ise ona hiç bir ihtiyacımız olmadığım sanmak hayal etmektir.**

Diğer taraftan, General De Gaulle Fransası, yalnız Atlantik Paktı içinde değil, girdiği bütün camialarda en sonda bir huzursuzluk unsuru olarak belirmektedir. Türkiye bunun tam aksi huydadır. Türkiye daima, mensubu olduğu topluluklarda hutur ve istikrar taraftarlığı etmiştir. Hattâ, hayal kırıklığına uğradığı zaman bile...

Doğru olmayan. Türkiyenin "her ne pahasına olursa olsun" NATO'da kalacağı, Amerika ne derse onu "her ne pahasına olursa olsun" tutacağı, milli menfaatlerini çok daha dar menfaatlerine feda edeceği, politikasının renksiz ve şahsiyetsiz kalacağıdır. Hiç bir pakt Allah kelâmı değildir. Bugünkü şartlatın NATO, CENTO veya SEATO gibi bölge andlaşmalarının hazırlandığı günlerin şartlarından farklı bulunduğunu görmemek imkanı yoktur. Varşova Paktı da aynı durumda değil inidir? Batı Birliğinin mensupları otururlar, kendi aralarındaki münasebetleri düzenleyen vesikaları gözden geçirirler, gerekli rötuşları yapabilirler. Bunun için General De Gaulle'ün hırçınlığına lüzum yoktur.

Türkiyeye NATO'da bir paralel aranıyorsa, Fransadan ziyade iskandinavyalı ortakları, bütün imkân farklarını mahfuz tutarak düşünmek daha doğru bir görüş olacaktır.

AP'liler, Meclisin girdiği bir haftalık tatil süresince yumuşamış görünüyorlardı. Durmadan, daha yumuşak, daha anlayışlı bir politika takip edeceklerini imâ ediyor, böyle bir intiba yaratmağa çalışıyorlardı. Geçen haftanın sonunda toplanan AP Temsilciler Meclisinde Demirel, Meclisin çalıştırılması gerektiğinden bahsetmiş, bunun için bir fedakârlık lüzumundan dem vurmuştu. Daha sonra toplanan Genel İdare Kurulunda da böyle bir karar verildiği kulaklara fısıldanıyordu. Fakat yapılan Grup toplantıları ve bunlardan sızan haberler, gerçeğin hiç de böyle olmadığım gösterdi.

Pazartesi ve Salı günleri toplanan AP Grupunda Hükümet, Seçim Kanununda ısrardan vazgeçme eğiliminde göründüğü halde, neticede karar aksi istikamette çıktı. Şalı günü yapılan toplantıya Bilgiçle kolkola gelen Demirel:

"— Meclisin- haysiyeti her şeyden önce gelir. Bütün kanunlardan önce gelir. Hattâ Parti prensiplerinden de önce gelir. Meclisin çalışması ve yaşaması lâzım. Meclise olan, bize olur" dedi.

"Ama Gruptaki Bilgiççiler, bazı mutedillerin ortaya attıkları görüşlere karşı çıktılar ve Seçim Kanunu için mücadeleye aynen devam edilmesi yönünde karar çıkarttılar. Mutedillerin ortaya attıkları bir teklif şuydu: Gecekondu Tasarısını Seçim Tasarısından önce ele alalım ve havayı yumuşatalım. Ama Grupta faunan netice ve Demirelin görünüşte taraftar olduğu yumuşamaya Bilgicin karşı çıkması, zihinlerde şu intibaı' yarattı: Bu, bir oyundur!.

Pazartesi akşamüzeri AP'liler sakin görünüyorlardı. İyimserlere göre bu,. Meclis çalışmalarında huzuru sağlıyacak bir gelişmenin işaretiydi. Ama tam bu sırada Adalet Bakanı Hasan Dinçer bir önerge verdi. Bu önergede, Seçim Kanunu Tasarısının gündemdeki gensoru ve genel görüşmelerin önüne geçmesi, gensoruların görüşülmiyerek okunmakla iktifa edilmesi hedef alınıyordu! Bu, Anayasanın 89. Maddesine açıktan açığa aykırıydı. Hava birden gerginleşti ve Meclis, bir hafta önceki muştalı - bıçaklı haline avdet ediverdi. Fakat bu sırada bir ara verildi. Ara verilmeden, Başkan Vekili İsmail Arar, Hasan Dinçerin önergesinden önce Kırca ve Feyzioğlu tarafından verilmiş iki önerge bulunduğunu, bunlar görüşülmeden Dinçerin önergesine sıra gelemiyeceğini açıkça söylemişti.

Gece toplantısında AP'liler oturumu yöneten Başkan Vekili Ahmet Bilginden Dinçerin Önergesini oylamasını istediler. Fakat Bilgin, bu önergenin Anayasanın 89. Maddesine -bu madde, gensoru önergelerinin, verildiklerinden sonraki ilk Meclis oturumunda görüşüleceğini âmirdir- aykırı olduğunu ifade etti ve şöyle dedi:

"— Anayasayı rafa koyamam!.."

Bu oturumda Şefik İnanın, hayat pahalılığı hakkındaki gensorusunun görüşülmesini başlatan ve AP'lilerin kopardıkları gürültü üzerine toplantıyı tatil eden Bilgin, daha sonra, bir sohbet sırasında şöyle dedi:

"— Akşam dilimin ucuna geldi, söyleyemedim. Yahu, Anayasa dışı davranışlar yüzünden adam asılmış bir memlekette yaşıyoruz!"

Vak'a-i Nurettin Ok

Ertesi gün merak edilen,, AP'lil'erin bu tehlikeli yönde ısrar edip etmeyecekleri idi. Meclis toplantısından önce A? kulisinde bir konuşma geçti. Melâhat Gedik, Seçim Kanunu üzerinde ısrar edildiği takdirde gürültü çıkacağı söylenildiğinde:

"— Azmin elinden hiç bir şey kurtulmaz!" dedi.

Süleyman Demirel
Dediğim dedik çaldığım düdük

Karşısındaki iriyarı, genç milletvekili ise, bir şeyler bilir bir eda ile, "öğleden sonraki celseyi Nurettin Okun idare edeceğini" hatırlattı ve güldü.

Nurettin Ok öğleden sonra, celseyi açtı ve sanki Ahmet Bilginin yönettiği gece celsesi olmamış gibi davranarak, oturum Pazartesi akşamüzeri verilen bir aradan, sonra devam ediyormuş edasını takındı. İtiraz eden CHP'lilere söz vermedi. Dinçerin önergesini süratle oya koydu ve ekseriyetin kolları kalkıp iniverdi. Ortalık birden karıştı. Ok, usûl hakkında söz isteyen CHP'lilere de konuşma hakkı tanımıyordu. Birisi bağırdı:

"— Kirazoğlu yapmadı senin yaptığını!"

Sonra, CHP'lilerin ısrarı üzerine Emin Paksüt kürsüye geldi ve şöyle dedi:

"— Siz, 100, 200, 300 parmak kalksa, Anayasanın bir hükmünü kaldıracağınızı , mı. sanıyorsunuz? Böyle bir muamele hükümsüzdür. Ben' Anayasanın ihlâlinden sık sık bahsetmeyi sevmem. Ama bu Meclis, Anayasaya aykırı bir muamele ile kanun yaparsa, Anayasa Mahkemesi bunu iptal eder. Anayasa Mahkemesi iptal etmeyecek diye Meclis! çalışmalarında bu yola girilirse, onun da mercii Anayasa Mahkemesidir. Ama, Yüce Divan hüviyetiyle Anayasa Mahkemesi!.."

Sonra, Meclis açıldığından bu yana cereyan eden en garip olay vukubuldu.

CHP'liler bir şeye durmadan itiraz ediyorlar, fakat Ok bir türlü söz vermiyordu. Sonra anlaşıldı ki, Kırca ve Feyzioğlu bir gün önce verdikleri ve Dinçerin -o anda kabul edilmiş bulunan- önergesinden önce görüşülmesi gereken önergelerinin ne olduğunu sormaktadırlar. Bu önergeler kaybolmuştu! Nihat Erim, "kaybolan önerge" hakkında söz istedi, Bu sırada Ok, bir şey ararmış, fakat bulamazmış gibi hareketler yapıyordu. Feyzioğlu bağırdı:

"— Bu, sahtekârlıktır! Söz verin, ispat edeyim!."

Sonra, önergelerin gerçekten kayıplara karıştığını bir önceki günün zabıtları ile ispati ettiler!. Alican söz aldı ve olayı şöyle tanımladı:

"— Bu, bendenizin yirmi senelik Parlâmento hayatımda gördüğüm şey değildir!." -

Halbuki DP devrinin son günlerinde de böyle bir olay cereyan etmiş, o Meclisin Başkanlık Divanı da bir açık oy talebini yok etmiş, sonra hesabını, Yassıadada vermişti. Nurettin Ok, şüpheler üzerinde toplanınca, oturuma kısa bir ara verdi ve kaybolan önergelerin sahipleri ile görüşeceğini söyledi. Bu sırada Başkanlık Divanına, "Size güvenimiz kalmadı!" diye bağırıyorlardı. Kuliste Nihat Kürşad, pişkin bir eda İle:

"— Bu işe artık James Bond karışır" dedi.

Bir hırsızlıktan bahsediliyor ve Meclisin haysiyetinin muştalı olaydan bile daha büyük yara aldığı ifade ediliyordu.

Bu sırada AP'nin mutedil bir milletvekili -Sadık Tekin Müftüoğlu- CHP kulisine geldi, Orhan Birgit ve Fakih Özfakihe şu teklifi yaptı:

"— Biz Senatoda ekseriyet sistemi istemekten vazgeçelim. İsterseniz, Önergeyi hemen hazırlıyalım. Ben Saadettin Bilgicin imzasını alacağıma ve önergeyi geçireceğimize söz veriyorum. Bu rejimin başına bir şey gelmesi istenmiyorsa. AP ile CHP anlaşmalıdır."

Teklif, münferit bir beyaz bayrak çekilmesi anlamını taşıyordu.

Bilgiç ise aynı anlarda kuliste şöyle diyordu:

"— Seçim Kanununun geçmesine razı olun, biz de bazı gen sorula rın açılmasını sağlıyalım. Bazı olâyların içyüzünün anlaşılmasını biz de istiyoruz."

Fakat sonra, AP'nin tutumu ayniyle devam etti. Anayasaya önem vermiyorlardı, Meclisin haysiyetini düşünmüyorlardı. İstedikleri tek şey vardı: Seçim Kanununu hemen geçirmek... Yani, kuvvetlerini göstermek!

Feyzioğlu, tekrar açılan oturumda söz aldı ve sordu:

"— Nedir bu tutum, nedir bu gidiş, nereye gidiyorsunuz?"

AP sıralarından cevap olarak kahkahalar gelince, Feyzioğlu, 1960 yılında Tahkikat Komisyonu önergesi kabul edilirken de aynı soruyu DP'lilere sorduğunu, onların da kahkahalarla güldüklerini hatırlattı.

Türk - İş

VI. Genel Kurul

Seyfi Demirsoy bir ara sustu sonra şöyle devam etti:

Demirsoy ve Tunç seçimden sonra
Sendikacılık bir meslektir

"— Biz elbette politika yapıyoruz. Fakat, hiçbir partinin patentine girmek istemiyoruz. Meselâ, toprak reformu yapılmasını, dış ticaretin devletleştirilmesini istiyoruz. Bu. politika değil midir? Yalnız, şunu peşinen arzedeyim ki, biz bunları katı doktriner görüşle istemiyoruz. Bize desinler ki, dış ticaret açığını dış ticareti devletleştirmeden kapatırız, bunu ispat etsinler, o zaman biz de görüşümüzden seve seve vazgeçeriz. Bizim için önemli olan, memleket menfaatleridir."

Türk-İş Genel Başkam Demirsoyun, haftanın başında Pazartesi günü Türk-İş Genel Kurulunda söylediği bu sözler, bundan bir süre önce Genel Sekreter Halil Tunçla birlikte ortaya attıkları görüşlerin, AP'li bazı delegelerin tenkitleri karşısında, kısaca izahıydı. Seçimlerde AP listesine Türk-İş kontenjanından gireri ve bu sayede 'milletvekili ulan Metal-İş Federasyonu Başkanı Kaya Özdemiroğlu, faaliyet raporu üzerinde konuşurken, Türk-İşe malolmuş bu görüşleri şiddetle yerdi ve tam bir AP'li ağzıyla şöyle dedi:

"— Rusyada da herşeyi devletleştiriyorlaı. O zaman bizim, Rusyadan ne farkımız kalacak?"

Bu. AP'li bir ucun, kendilerine taraftar toplayabilmek için korgre boyunca işlediği tema idi. Bîr başka uçta bulunanlar -TİP'liler- ise bugünkü yöneticileri sağcılarla işbirliği yapmakla suçladılar.

İcra Kurulu ile Yönetim Kurulu adına yapılan konuşmalardan sonra seçimlere geçildi. Genel Başkanlığa ve Genel Sekreterliğe, başka aday bulunmadığından, Demirsoy. ile Tunç, oybirliğine yakın bir çoğunlukla yeniden seçildiler. Mali Sekreterliğe Ömer Ergün, tüzükte yapılan değişikliklerle ihdas edilen iki Genel Sekreter Yardımcılığına da Harp-İş Federasyonu Başkanı Ethem Ezgü üe Tes-İş Federasyonu Başkanı Selâhattin Erkap getirildiler;

Tüzükte yapılan değişiklikle Konfederasyona bağlı sendika ve federasyon üyelerinin aidatları 25'den 50 kuruşa çıkarıldı. Böylece Türk-İşin aidat geliri iki misline yükseltilmiş oldu. Burada ortaya bir mesele çıkmaktadır: Türk-İş, her yıl, AİD'den -Amerikan Yardım Heyeti diye bilinen yardım teşkilâtı- yardım almaktadır. Zaman zaman "kökü dışarda teşekkül" silahıyla suçlanan Türk-İş, aidatların iki misline çıkartılmasıyla bu yardımı almadan da bütçesini -apabilecek duruma gelmiştir.

Genel Kurulun tüzükte «yaptığı önemli bir değişiklik de, İcra Kurulunun üç kişiden beş kişiye çıkarılması oldu. Genel Başkan, Genel Sekreter ve Malî Sekreterden müteşekkil İcra Kurulunda Genel. Sekreterin direktifleriyle çalışacak iki Genel Sekreter Yardımcılığı ihdas o» lundu. Ne var ki, önce 5000 lira -brüt- olarak tespit edilen Genel Sekreter Yardımcılarının maaşı, Pazar gecesi 3000 liraya -brüt- indirildi.

DÜNYADA OLUP BİTENLER

Nato

Hayal olan demler

Bundan onyedi yıl kadar önce, Avrupada yayılan Sovyet tehlikesi karşısında birleşmekten başka bir şey düşünmeyen Batılı devletlere, o zaman kurmaya çalıştıkları ortak savunma teşkilâtının birgün gelip de dağılmak tehlikesiyle karşıkarşıya kalacağı söylenseydi, herhalde: buna pek inanan çıkmazdı. Oysa bugün, daha Kuzey Atlantik Andlaşmasında öngörülen yirmi yıllık süre dolmadan, bir zamanlar büyük ümitlerle kurulan NATO, parçalanmak tehlikesi içine girmiştir.

Geçen hafta NATO'nun durumunu yeniden milletlerarası münasebetler alanının önplânına geçiren olaylar, Fransız Devlet Başkanı General De Gaulle'ün Başkan Johnson'a yolladığı bir mektupla başlardi. İşbaşına geldiği günden buyana Batı birliğini en çok sarsan devlet adamı olmakla ün kazanan General De Gaulle, bu mektupta, Başkan Johıison'dan, Paris yakınlarındaki NATO askerî genel karargâhının Fransa dışına taşınmasını ve Fransadaki amerikan üsleri ile ikmal tesislerinin tedricî olarak tasfiyesini öngörecek ikili görüşmelerin mümkün olan en kısa zamanda başlamasını istiyordu. Başkan Johnson, bu mektubu cevaplandırmak için hiç zaman kaybetmedi, aradan dört saat bile geçmeden De Gaulle'e yolladığı karşılıkta,, diğer NATO üyelerinin haberi olmadan, Teşkilatın geleceğini çok yakından ilgilendiren hiçbir konuda Fransa ile pazarlığa girişemiyeceğini bildirdi.

Başkan Johnson'un bu cevabı, Fransız Bakanlar Kurulunun geçen Çarşamba günü yaptığı toplantıda uzun boylu görüşüldü ve bu toplantı sonunda yapılan resmi açıklama ile, Fransanın Atlantik Andlaşmasına bağlı kalacağı, ancak, NATO içinde bir reform yapılmasının mümkün olamıyacağı anlaşıldığından. Fransanın, ülkesi üzerinde mutlak egemenliğini gerçekleştirecek bütün adımları atmaya kararlı olduğu bildirildi. Açıklamada, bu adımların neler olduğu konusunda şu bilgiler verilmekteydi: NATO kumandasındaki fransız birliklerinin ve kumanda mekanizmasındaki fransız subaylarının geri çekilmesi ve Fransadaki NATO karargâhları ile üslerinin kaldırılması... Bütün bunların, NATO için çok zayıflatıcı adımlar olduğuna şüphe yoktur.

Fransa herşeyin üstündedir

Başkan De Gaulle'ün NATO konusunda aldığı bu kararlar. Johnson'un da söylediği gibi, "İttifakın kalbine indirilmiş bir hançer" olmakla beraber, ortalıkta büyük bu şaşkınlık yaratmış değildir. Çünkü General De Gaulle'ün, Avrupadaki Amerikan hegemonyasını devanı ettirmek için kurulmuş bir düzen olarak gördüğü NATO karşısındaki hoşnutsuzluğu pek.uzun bir süredır herkesçe biliniyordu. Hatta, Fransız Devlet Başkam, eğer Kuzey Atlantik Andlaşması Teşkilâtında kendi istediği yönde değişiklikler yapılmazsa, Fransayı 1969 yılında bu Teşkilâttan çekeceğini kimseden

gizlememiştir. Fakat, özellikle dış politikasının en çok tartışma konusu edildiği başkanlık seçimlerinde başarıya ancak ikinci turda ulaştık tan sonra, Generalin gerek Avrupa birleşmesi, gerek NATO konularında, daha uzlaşıcı bir tutum takınacağı sanılıyordu. Nitekim De Gaulle. Ortak Pazar Konseyinin bu yılın başlarında Lüksemburgda yaptığı toplantıda, Avrupa Birliği konusunda ümit verici tavizlere yanaşmıştır. Fakat şimdi öyle anlaşılıyor, ki, Fransız Devlet Başkanı, aynı yumuşak tutumu NATO karşısında takınmak niyetinde değildir.

Aslında, De Gaulle'ün son davranışlarıyla elde etmek istediği amaç NATO'nun dağılması değil, Avrupadaki amerikan nüfuzunun tasfiyesidir. De Gaulle, artık Avrupa için Sovyet tehlikesinin tarihe karıştığını düşünmekte ve Fransayı Avrupanın lideri olarak görmektedir. Fakat, Birleşik Amerikanın NATO için* deki üstün durumu sürüp gittikçe bu liderlik sözde kalacaktır. Hatırlanacağı gibi, De Gualle NATO içindeki amerikan hegemonyasını kırmak için şimdiye kadar çeşitli çareler denememiş değildir. Meselâ, iktidara geçtikten kısa bir süre sonra, NATO içinde bir Amerikan - İngiliz - Fransız üçlü yönetimi kurulmasını teklif etmiştir. Fakat bu teklif Washington tarafından hemen geri çevrildiği gibi, bundan biraz sonra, Başkan Kennedy ile zamanın İngiliz Başbakanı Macmilan, Nassau'da, De Gaulle'ün düşüncesini sormaya lüzum bile görmeden, Batı savunması ile ilgili önemli kararlar almışlardır. Bütün siyasal gözlemciler, De Gaulle'ün NATO'ya cephe almasının bunun üzerine olduğu noktasında birleşmektedirler.

Bir akıllıca hesap

General De Gaulle'ün son davranışı karşısında amerikan çevrelerinde söylenilenler ne olursa olsun, Birleşik Amerika NATO'nun yönetimindeki üstün durumunu kimse ile paylaşmaya razı görünmemiştir. Gerçi bu üstünlük kaynağını elindeki muazzam savaş' gücünden almaktadır ama, Avrupada bir genel savaş ihtimali azaldıkça Batılı devletler arasındaki münasebetlerde kuvvetin önemi de azalmaktadır, İşte bu yüzdendir ki bugün bir Fransa prestij yarışma kalkışabilmekte, NATO üyeleri arasında zaman zaman çatışmaya kadar gideceği sanılan anlaşmazlıklar çıkabilmekte ve Batı birliği sarsıntılar geçirmektedir.

İkinci Dünya Savaşı sonunda olduğu gibi bugün de. Birleşik Amerikanın askerî gücü olmadan Avrupa kendisini bir Sovyet saldırısına karşı savunamaz. Fakat, biraz önce de belirtildiği gibi, böyle bir saldırı ihtimali artık eskisine göre çok azalmıştır. Üstelik, NATO olsa da olmasa da, Birleşik Amerika Avrupanın Sovyet hegemonyası altına düşmesine güz yumamaz. Ancak, buna karşılık, Birleşik Amerikanın NATO'ya Olan ihtiyacı hâlâ devam etmektedir, Çünkü, böyle bir kuruluş olmadan, Avrupa devletlerini Batı savunmasına katmak mümkün değildir. .Başka bir deyişle, eğer NATO olmazsa, Birleşik Amerika bütün Batı dünyasının savunma yükünü yalnızca Kendisi yüklenmek zorunda kalacaktır.,Öyle görülüyor ki, General De Gaulle, bütün bu durumu pek gerçekçi bir gözle değerlendirerek, Birleşik Amerikayi Fransanın sözlerine biraz daha fazla kulak vermeye zorlamak amacıyla, NATO'yu Washington karşısında bir koz gibi kullanmaktadır.

De Gaulle'ün bu davranışlarına Birleşik Amerika ile Washington'un dümen suyundan giden bazı Batılı devletlerin gösterdiği tepkiler çok sert oldu. Washington ve Londra, NATO'yu Fransasız da yürütmeye kararlı olduklarım ileri sürmektedirler. Fakat, Fransasız bir NATO'nun eski NATO olamıyacağı muhakkaktir. Eğer Batı savunmasının birliği ve bütünlüğü korunmak isteniliyorsa, Birleşik Amerika Avrupada beliren yeni eğilimleri ve akımları daha iyi anlamak, De Gaulle'ün davranışlarını, "yersiz bîr aşırı milliyetçilik" diyerek küçümsememek zorundadır. Unutulmamalıdır ki. Batılılar arasında NATO'ya günün gerçeklerine daha uygun bir biçim 'vermek isteyenler , sadece Fransadan ibaret değildir.

Şimdi New York Havaalanından Şehrin merkezine Helikopterle gidiliyor!..

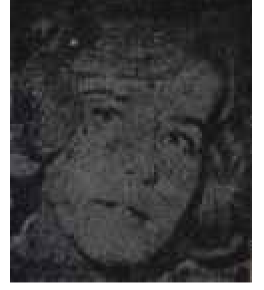
New York'a mı uçuyorsunuz?
Uçağınız New York'un Kennedy Havaalanına indiği zaman PanAm terminalı önünde bekliyen "New York Airways"in bir helikopterine binecek ve birkaç dakika içinde Manhattan'ın merkezindeki PanAm binasının üstüne inebileceksiniz. Bu yeni servis sayesinde Havaalanı ile şehrin merkezi arasındaki kesif trafik zincirinin üzerinden uçacak ve en az 45 dakika kazanmış olacaksınız. Ayrıca, dünyanın bu harika şehrinin eşsiz panoramasını zevkle seyredebileceksiniz. Havaalanından PanAm binasına haftanın her günü saat 9:16 ile 22:00 arasında yapılan 22 helikopter seferinin herhangi birinden istifade edebilirsiniz. Yalnız gidiş 7 dolar; Manhattan'dan dönüşünüz 6 günü geçtiği takdirde, gidiş-dönüş ücreti sadece 10 dolardır.
Helikopter ve Jet rezervasyonunuzu aynı zamanda yaptırabilirsiniz.
Fazla bilgi için PanAm Seyahat Acentenize veya Bürolarımıza müracaat ediniz

İSTANBUL: HİLTON METHALİ TEL:
ANKARA: ATATÜRK BULVARI 53 TEL:
İZMİR: İZMİR PALAS OTELİ TEL:
ADANA: ... OTELİ TEL:

Dünyanın en tecrübeli havayolu

Tüli 'den haberler

Dünya oldukça küçük

Aktör Genco, "Bir Delinin Hatıra Defteri"nden sonra, Brecht'in "Arturo"sunu oynamağa başladı. Hem de büyük bir başarıyla.. Bazı toplumcular "Arturo'yu sempatik bir hale getiriyor" diye Gencoya içerlemeğe bile başladılar. Fakat oyunun bütününde sempatiden çok dehşet duyuluyor. Devlet Tiyatrolarında, "halk bunu istiyor, bundan hoşlanıyor" teraneleriyle güçsüz oyunlar sahnede tutulur ve bu yüzden Devlet sahneleri biraz sinek avlarken, Ankara Sanat Tiyatrosunda iğne atsan yer yok. Bu arada dünyanın küçük olduğunu gösteren tesadüfler de oluyor. Meselâ geçen akşam, Özcan Ergüder ve eşi, Emil Galip Sandalcı ve eşi, oyunu aynı zamanda seyrettiler. Özcan Ergüder şimdi Emil Galip Sandalcının eski eşiyle evli. Emil Galip Sandalcı ise geçende başka bir kadınla evlendi. İki çift de ikinci evliliklerinden son derece memnun görünüyorlardı. Fakat birbirlerini görünce hafifçe bozuldular.

Niyet ve kısmet

Dışışlerinin genç memurlarından Halük Özgülün Parise, NATO kolejine gitmesiyle ilgili haber bir süre önce bu sayfalarda verilmişti. Bakanlık koridorlarında hayli dedikodusu yapılan bu tâyin, Halûk Özgül ve eşini' tabiî çok sevindirdi. İkisi de Parisi çok severlermiş. Yakın arkadaşları Gencay Sav da orada olduğu için Parise gitmekten çok hoşlanmışlar.

Bir söylentiye göre. Halûk Özgül, Brüksele tayin edilmekten son derece korkmuş. Çünkü Ortak Pazar elçisiyle Kâmran Gürünün arası pek iyi "değilmiş. Halbuki Halûk Özgül, Bakanlığın "Gürün kanadı"ndan sayılıyormuş!.. Lâkin niyet başka, kısmet başka. General De Gaulle NATO'dan çekilme kararını verdikten sonra olaylar Halûk Özgül ve eşinin niyetine uygun bir şekilde gelişmiyeceğe benzer. NATO karargâhları Brüksele aktarılırsa, Paris yerine yine Brükselde çalışmak zorunda kalacak ve belki de bunca emek boşa gidecek.

Üniversiteli Kadınlar oku ma - **yazma** kampanyasında,
Gayret kadınlara düştü!

Erkeklerde ümit yok mu?

Üniversiteli Kadınlar Derneği, Nisan ayında Unesco tarafından düzenlenecek bir seminere hazırla? nıyor. Seminerin konusu, "Türk kadınında okuma şevki nasıl artırılır?" Unesco, bu kampanyayı yürütmek için Türkiyede birçok kurumlara başvurmuş, sonunda Üniversiteli Kadınların bu işi iyi yürü teceğine karar vermiş.. Yoksa, türk kadınının okuma şevkini artırmak 'için türk erkeklerinden ümit kesildi mi?

Dön baba, dönelim!

Pavyonlarda çiftetelliden geçilmiyor artık. Muayyen bir saatten sonra modern danslar filân hafif kalıyor; pistte bir çiftetelli yarışıdır başlıyor. Bu yarışlarda rekoru İnci Güran kırıyor. Geçirdiğimiz Cumartesi gecesi Süreyyada eğlenenler, sabahın beşine kadar bu genç kadını seyrettiler. Ayşe. Kulin de çıradaydı, fakat o artık çiftetelli oynamıyor, galiba tövbe etmiş. Durmadan değişen kavalyeleriyle romantik danslar yapmaktan daha çok hoşlanıyormuş. Süreyya tıklım tıklım, doluydu tabiî. Hazım Gözlükçü ve arkadaşları da çok neşeliydiler. Evdeki partide hızlarını alamayıp pavyona gelmişler. Mehmet Emin Ercan, İnci Güranın karşısına geçip hemen döktürmeğe başladı.

"Ertelendi efendim.."

Gürselin sağlık durumu yüzünden balolar, yemekler durmadan er-

teleniyor. Basın Balosu, belli olmayan bir tarihe bırakıldı. Başkent sosyetesinin elbirliğiyle çalıştığı Çocuk Bakımı Derneğinin balosu da 29 Nisana aktarıldı. Bu balo İran Elçiliğinde yapılacaktı. Sosyete hanımları, sefireler her hafta toplanıp çalışıyorlar, fakat bu gidişle defile hazırlıklarına öncelik verileceğe benzer. Nezahat Başyazgan, bu yılki Vakko defilesinin dernek yaralına yapılmasını sağladıktan sonra hanımlar kolları sıvayıp defile bileti satmağa koyuldular. Bu yıl derneğin maşallahı var. İdil Biretin o akşam, vereceği konser de Çocuk Bakımı Derneği yararına olacak. Bu çalışmalar sonunda elde edilecek gelirden bakıma muhtaç çocuklar faydalanacağı için verenler de memnun, alanlar da...

İşin lâfıyla geçinenler

paristen gelen bir haber, OECD müdürlerinden Necat Erderin "Kalkınmanın politik yönleri" adlı bir konferans verdiğini bildiriyor. Necat Erder, yurt dışına ihraç ettiğimiz eski Plancılardan. Memleketten ayrıldı ama, fırsat düştükçe konuşmaktan, kalkınmanın politikasından bahsetmekten de geri kalmıyor. Şu Plânlama Teşkilâtının kaderi de bu olsa gerek. Bütün Plâncılar bir müddet sonra teşkilâtın dışında kalıyor, konuşmaktan başka bir şey yapmıyorlar. Şinasi Orelelen bu yana kaç kişi değişti, değil mi? Plânlamanın bütün müsteşarları önce plân fikrine alışıyorlar memleket meselelerini plânlı bir şekilde çözmenin yollarını öğreniyorlar, ama bunları yürütmeğe ömürleri yetiniyor. Plânlama Teşkilâtı kurulalı beş yıl oldu, her yıl bir müsteşar değiştirdi.

Defileler de değişti

Sevim Baban Paristen döndü, hemen defile hazırlıklarına başladı. Nisanın ikinci haftasında İstanbul, İzmir, Adana, Ankara defileleri yapılacak. Bu defilelerde dünyanın en güzel kızları, daha doğrusu dünya güzellik kraliçeleri Paris modellerini gösterecekler. Yerli mankenlerin pabucu dama atılıyor artık. Tülin Okana, Deniz Adanalıya, mankenlikle aktrisliği birarada yürüten Ayten Kaçmaza bir şey söylenemez ama, mankenlik kolay iş değil. Bunu son defileler de gösterdi. Meşhurlara elbise giydirmekle modeller değerlenmiyor. Peyman Songarın defilesine gidenler sadece Zeki Mürenin kırıtmasını anlatıyorlar, elbiseleri değil!..

Berberden al haberi!

Sosyete haberlerini almak için en sağlam kaynak, berberler. İstanbulda Demirde, Ankarada Zekide ve İsmailde konuşulmayan şey yok. Berberler istedikleri kadar ketum olsunlar, salonlarında bütün sırlar açığa vuruluyor. Ferhunde Verdi İsviçrede güneşlenirken neler düşünüyor, Ferhunde Birkan adaşına niçin bu kadar yakınlık gösteriyor, Tüli Akselin medenî durumu ne zaman değişecek, Neriman Ağaoğlu niçin o kadar sinirli, hangi sefire daha hasis, daha dedikoducu, hepsini bu salonlarda öğrenmek mümkün.

Son haberlere göre, AP'li kadınlar önemli bir karar vermişler, saçlarım başlarını yoluna koymadan gardroplarını tanzim etmeden kalabalık yerlerde görünmeyeceklermiş. Rüküşlüklerinin konuşulmasından hoşlanmıyorlarmış. Galiba boşuna telâşlanıyorlar. Çünkü şimdilik onları hiç kimse tanımıyor. Geçen gün bir berber salonunda bir Bakan hanımı iki defa ismini tekrarladı da hiç kimse tanımadı. Kadıncağız sonunda kocasının adını vesgörevini açıklamak zorunda kaldı!.

Televizyoncu misafir

K öln televizyonundan Rohrbach ve eşi Ankaraya geldiler. Alman Kütüphanesi Müdürü Meinel ve eşi, gazetecilere küçük bir yemek vererek, alman televizyoncu ile konuşmak fırsatını hazırladılar. Meinel ve eşi daha önce Hindistanda bulunmuşlar, evlerinde Hindistan havası Almanya havasından ağır basıyor. Konuşmalarında da öyle ya... Rohrbach şerefine verilen yemekte ise alman televizyonundaki politikadan bahsedildi ve alman misafir, gazetecilerin meraklı sorularını cevaplandırmağa çalıştı. Rohrbach'ın söylediğine göre, alman halkı en çok eğlence yayınlarından hoşlanıyormuş, ciddî yayınlardan bıkmış.

Şimşek gibi..

Şef Hikmet Şimşekin, geçtiğimiz hafta Cumartesi günü Devlet Konser Salonunda yönettiği konser, müzikseverler için gerçekten bir ziyafet oldu. İsmet Özvuruşkan (keman) ile Necdet Remzi Atakın (viyola) solist olarak katıldıkları programda Brahms'ın "Haydn'ın bir temi üzerine varyasyonlar"ı, Mozart'ın "Keman, viyola ve orkestra için Konzertante Symphonie"si ve Schubert'in "4. Senfonisi yer almaktaydı.

Hikmet Şimşek, şimşek gibi bir şef olduğunu Ankaralı müzikseverlere bir kere daha ispat etti. Alkışlar, alkışlar ve çiçekler... Eh, bir sanatçı için de bundan büyük mutluluk olmaz, doğrusu!..

Sürpriz sergi

Bu yıl açılan kişisel sergilerin en ilgincinin, Leman Tantuğun "90 tablolu" sergisi olduğu rahatça söylenebilir.

Senelerdenberi sergi açmayan, karma sergilere de katılmayan bu sanatçımızın eski ve yeni eserlerinden derlediği sergisi, haftanın ba--ında, Türk - İngiliz Kültür Derneği salonlarında açıldı.

On gün süre ile açık kalacak olan sergi, sanatseverlere herhalde hayli şey söyliyecektir.

Altınyıldız'ın meşhur Nisan-Ekim (yazlık) çeşitlerinden...

2 yıldır kapışılan*
<u>hakiki manâda</u> Terylene kumaş

ALTINYILDIZ
'TERYLENE'

Yeni renk ve desenlerle hazırlanan
mahdut bir miktar
piyasaya dağıtılmıştır.

*ALTINYILDIZ Terylene kumaşının imalinde, kumaşın en mükemmel şekilde olması için Imperial Chemical Industries (ICI) Fabrikalarının şart koştuğu yün ve terylene ipliği karışım normları aynen uygulanmıştır.

Altınyıldız

Avrupa'da aranan yerli kumaşlar

SOSYAL HAYAT

Köycülük

Eğlence de lâzım

Doğan Koç, elindeki çalışma programını AKİS muhabirine uzattı, sonra hızlı hızlı, heyecanlı bir sesle konuşmağa başladı:

"— Hafta tatillerinde, boş zamanlarda köye gitmek hepimiz için gerçek bir mutluluk oluyor. Tabii bizim iddiamız, kendi çabalarımız ve imkânlarımızla köyü kalkındırmak, Türkiyenin özlemini duyduğu ideal köyü taşıyla, toprağıyla, insanıyla yaratmak değildir. Bunu başaramayız biz. Ancak, Ankaranın bu kadar yakınında, bizden bu kadar uzak kalmış köye gitmek, köy gençleriyle arkadaşlık etmek, beraber olmak ve yapabileceğimiz yardımı yapmak, beraber gülmek, beraber düşünmeye alışmak... İşte istediğimiz budur. Bugüne Kadar yaptığımız da yalnızca budur."

Onsekiz yaşlarındaki kumral genç bir soluk sustu, sonra yine hızlı hızlı konuşmağa devam etti:

"— Meselâ, geçenlerde Kurusarı köyünde bizleri görseydiniz, şaşardınız. Hepimiz birden twist yaptık. Bu, aklımızda bile yoktu. Ama köy gençleri duymuşlar, merak ediyorlarmış. Biz de yaptık ve hep beraber güldük. Sonra, bizi dinlemeğe daha hazır olduklarını farkettik, konuştuk. Fennî helalarla diğerlerini kıyasladık, fennî helaların faydasını anlattık. Merakla dinliyorlardı. Bir müşterek hamam yapmak istediklerini söylediler. İstek kendilerinden gelmişti. Çok sevindik. Yazın, sınıflarımızı geçince, bu konuda uzun bir proje çalışmasına girebileceğimizi, kendilerine her şekilde yardımcı olmağa çalışacağımızı söyledik."

Doğan Koçtan sonra sözü yanındaki esmer genç, Fikret Gözüm, aldı ve:

"— Anlıyacağmız, biz işi şarkıya, türküye döktük. Beraber eğlenince daha iyi anlaşıyoruz. Ben mensubu bulunduğum saz ekibini götürüyorum köye. Halk türküleri okuyoruz. Yunus Emreden, Karacaoğlandan koşmalar, okuyoruz. Sonra Köycülük Kolumuz sohbeti düzenliyor. Müziği kesip, bir kısa bilgi konuşması yapıyoruz. Önceleri sadece bizler konuşurduk, köy gençleri dinlerlerdi. Şimdi bize alıştılar, onlar da konuşuyorlar. Konuları tartışıyoruz" dedi.

Köycülük **Kolu toplu** halde
Sazlı - sözlü yakınlaşma

Önce ortam yaratılmalı

Fikret Gözüm de, Doğan Koç da Bahçelievlerdeki Cumhuriyet Lisesi öğrencileriydiler. Bir Köycülük Kolu kurmuşlar, bir yıldan fazla bir zamandır Ankara yakınlarındaki köylere gidiyorlardı. Ülümbüşe gitmişlerdi, şimdi de Kurusanya gidiyorlardı. Gittikleri köylerde Atatürkü anma günleri düzenliyorlar, köy çocuklarıyla beraber türkü söylüyorlardı. Meselâ Atatürkü anma gününde, Atatürkü köylüye kendileri anlatmışlardı. Ama, köy gençlerine de fırsat vermişler, onları da konuşturmuşlar, minimini ilkokul öğrencilerinin Atatürk hakkında öğrendikleri şeyleri, onların ağızlarından dinlemişlerdi. Büyükler kendilerini zaman zaman tenkit ediyorlar, "köye gidiyorsanız bir işler yapın, duvar örün, bir inşaata girişin. Türkü söylemek neye yarar?" diyorlardı. Bu, gençleri üzüyordu. Zira gençler, köyde en önemli şeyin beraber olabilme, beraber duyabilme ortamını yaratmak olduğuna inanıyorlardı. Yazın, beraberce başka işler de yapacaklardı. Ama şimdilik en lüzumlu şey, gençlere göre beraberliği sağlamaktı. Programlarında hastalıklarla mücadele, boş zamanı elişi ile değerlendirme, tarım dersi gibi değişik konular da vardı. Ancak, bu bilgi derslerine şimdilik sadece değinmekle yetiniyorlar, bunları eğlence programlarının içine serpiştiriyorlardı. Özellikle Kurusarı köyüne büyük umutlarla, bağlanmışlardı

Doğan Koç, sözlerini:

"— Bu, fevkalâde kabiliyetli bir köy. Evler tertemiz, kadınlar ocaklarını mütemadiyen sıva ile temizliyorlar. Hiç is karası yok. Kızlar hep iş işliyorlar, ama okula da gidiyorlar. Hamamı da gençler kendileri istediler. Bu, fevkalâde değil mi? Bunu biz ortaya âtsaydık, biz gidip yapsaydık, belki kullanmak bile istemezlerdi. Onların bu ihtiyacı duymaları ve bunu söyleme ortamını bulmaları başlıbaşına bir başarı sayılmaz mı? Hem, türkü insana çalışmak için güç verir. Biz, elbette ki beraber çalışacağız, fakat şarkı söyleyerek çalışmak istiyoruz" diye bitirdi.

Gençler, Ankara yakınındaki köylerin bu kadar fakir, bu kadar dar imkânlı, şehirlerden bu kadar farklı bir yapıda olmalarından büyük üzüntü duyduklarını da belirtmeden edemediler. Bunun içindir ki birara ya gelmişlerdi ve aradaki mesafey. kapatmaya çalışıyorlardı. Genç oldukları için, köy gençlerinin dertlerini daha iyi anlıyor ve değerlendin, yorlardı.

Moda

Ayak - bacak modası

Cardin'in defilesinden çıkan orta yaşlı, çok şık bir kadın, arkadaşına döndü ve yüksek sesle:

"—Anlaşıldı biz bu mevsim çıplak kaldık" dedi.

Gülünç, ama acı!

AP, Seçim Bildirisinde söz verdiği bir hususu olsun tuttu: İşsiz yurttaşlara bol bol yeni iş sahaları açıyor. Değnekçi deyip de geçmeyin. Adamı Hürriyet meydanına yerleştirin, varsın komünistleri teşhis fitsin. İşte size, verimli bir iş!.. Veya otobüse biletçi yapın, kimin gözü sağa, kimin gözü sola kayıyor resmini alsın. Eline hisleleri ölçen bir âlet verin, sergi sergi dolaşsın, hangi seyircinin kalbi hangi devlet büyüğünün resmini seyrederken küt küt atıyor, hangisine İlgisiz kalıyor, hangisi için nefretle taşıyor, tespit etsin. Ufak bir kurstan geçirin, takvimlerden öğrendikleri rusça ile okul sıralarının kapaklarına kuş dili misali yazı yazan öğrencileri enselesin. Kafasına biraz akıl koyun, gözüne ince gözlük takın, Türkiyedeki ilkokulları bir bir dolaşsın, öğrencilerin hatırladıkları duvar gazetelerindeki yazı ve resimleri bir bir mikroskoptan geçirsin ve komünizm mikrobunu, gelişmeden, oracıkta eziversin. Göklere dürbün tutsun, bulutlar orağa, Ankarayı saran kirli hava çekice benziyor mu, benzemiyor mu, aman gözden kaçırmasın, ilgilileri uyarsın!..

Kaç kişinin bu işten karnı doyar, demeyin. Bu iş bir tutunsun, bakın Türkiye de işsiz adam kalıyor mu!. Hele bu yeni teşkilât için bir de dış yardım buldun mu, ekonomik ve sosyal bütün dertlerimiz halloldu demektir. Sonra, bu yeni iş sahası başka iş sahalarını da etkiler. Meselâ tutuklu öğrencilerin baş tıraşını yapacak berberlerin sırtı yere gelmez. Hapishanelerimızdeki çocuk koğuşlarına ranza yetiştirmek marangozların yüzünü güldürür. Daha da neler, neler!..

İçinde yaşadığımız günlerin hikâyesini anlatanlar, birgün, "15 yaşındaki bir ortaokul öğrencisi, bir kompozisyon yazısından ötürü tutuklanmış, muhtelif suçlar işlemiş kimselerle beraber demir parmaklıkların arkasına atılmıştı" diyecekler. Dünyada hiçbir şey, şu günleri, bu yaşanmış karikatür kadar güzel canlandıramıyacaktır: -Gülünç ama acı!..

Küçük Gürbüz Şimşeğe saygı' duyuyorum: Yalnız çocuklara has o içtenlik ve temizlik içinde, muhtemelen hiç bilmiyerek, bize en büyük iyiliği etti, hangi çıkmaz İçinde bulunduğumuzu bir kere daha gösterdi. Hürriyetlerden söz et, sonra Demirperde gerisinde bile eşine az rastlanır terör hareketlerine giriş; "demokrasi" de, "fikir, özgürlüğü, Anayasa teminatı" de, gestapoyu okulun içine kadar sok! Hayır, durumun bu kadar feci, bu kadar gülünç, bu kadar acı olduğunu bit sabah yatağından kalkıp da gazete sütunundan iri, seki ve temiz gözlerle bana bakan o ortaokul öğrencisinin resmini görünceye kadar bilmiyordum. Kendimi birdenbire Max Frisch'in bir oyununda sandım: 10 Ekim 1965 seçimleri kampanyası sırasında, "türk milleti bu seçimlere, siyasal tarihinde şimdiye kadar rastlamadığı bir ortam içinde girmektedir. Rejim dâvası halledilmiştir. Artık büyük ekonomik ve sosyal sorunlarımızla başbaşayız, onlar üzerinde çalışacağız" demiştik. Oysa ki kundakçılar evimizin içindeymişler, evimizi yakmak için bizden kibrit isterlermiş! Kibriti onlara elimizle vermişiz. Şimdi, 27 Mayıstan bu yana ne varsa yakmak istiyorlar. Gürbüz Şimşek, "Saf Adam" ve "Kundakçılar"daki Koro gibi, bizi umduğumuzdan çok büyük olan tehlikeye karşı uyardı, görmek istemiyen gözlerimize, duymak istemiyen kulaklarımıza gerçeği haykırıverdi. Anlaşılan, bu savaş çetin olacak. Çünkü söz konusu olan, sömürücülerin çıkarlarıdır. Bu, onlar için artık bir ölüm-kalım meselesidir. Çıkarların üstüne kuluçka kur, sonra memleket gerçeklerini dile getiren, memleket dertlerine çare arayan herkesi komünistlikle suçlayıp, ense şişir.

27 Mayıs öncesi özlemi, işte böyle bîr özlemdir!.. Ama Türkiyede komünist avına çıkmak, salondaki kırmızı balık kavanozunda balık avına çıkmaya benziyor, insanı korkutmuyor, sadece güldürüyor. Hem de acı acı güldürüyor!..

Jale CANDAN

Gerçekten, yalnız Cardin değil, parisli büyük terzilerin hemen tümü, bu mevsim olgun kadınları âdeta unutmuşlar, onlar için tek bir model bile düşünmeyerek, yalnızca gençliğin yaşadığı bir dünya tahayyül etmişlerdi. Fakat, bir bakıma gençler de çıplak kalmış sayılırlardı. Zira onlar için düşünülen de bir karış boyunda, iç gömleğine benzer birşeylerdi.

1966 ilkbahar - yaz modası, herşeyden önce, bacakları gösteren, ilgiyi bacaklara ve ayaklara çeken bu modadır. İlk önce, etek boyları dizlerin tam bir karış üstündedir. Artık, "etekler yerden kaç santim?" diye sormak mümkün değil, belden kaç santim aşağıya iniyor?" bunu hesaplamak lâzım. Yani kadınları elbiseler değil, âdeta çoraplar giydirmektedir. Renkli, çeşitli desenli file çoraplar bu mevsim, en az elbise kadar önemli olacak, ye kışın, çizmeler altına gizlenen bacaklar, bu çorapların altından iyice gözükecektir, Meselâ, çok kısa bir yeşil eteğin altından, giyilen yeşil,kalın file çorap ve yeşil, parlak bir çarliston tipi ayakkabı bu modayı tamamlayacaktır. Elbise sarı ise, çorap da sarıdır. Beyaz elbise ile siyah çorap, siyah elbise ile süt beyaz, çorap da aynı şekilde ilginçtir. Mâksat, tahrik niyetiyle olmamak şartiyle, gözleri bacaklara çekmektir. Çünkü bu bacak modasına daha çok hakim olan şey, espridir. Kim daha rahat, daha eğlenceli, daha değişik ayakkabı ve çorabı bulursa o kazanmaktadır.

Ayakkabılar da elbiseler gibi birkaç renkli ve geometriktir: Atkılı, biyeli, küçük düz topuklu, çocuk görünüşlü vb... Meselâ burnu lâcivert, geri tarafları kırmızı, beyaz şeritli, renk renk topuklu ayakkabılar... Kısacası, ayak - bacaklı ve zengin görünüşlü bir yama modası bu mevsim herşeye hakimdir.,

TİYATRO

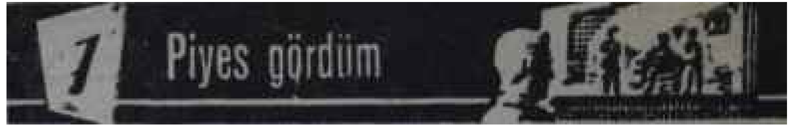
İstanbul

Muhsin Ertuğrula armağan:

İstanbullular elli yıllık bir tiyatroya sahibolmanın sevincini kutlarlarken, kendilerini temsil etmek ve şehrin güzel sanatlar alanındaki ihtiyaçları ve gelişmeleriyle de ilgilenmek üzere seçtikleri Belediye Meclisi de, doğrusu, kendisine düşeni yapmaktan geri kalmadı. İstanbul gibi en eski bir kültür ve medeniyet merkezimize bu elli yıllık şehir Tiyatrosunu kazandırmış, bütün ömrünü bu uğurda harcamış olan başrejisör Muhsin Ertuğrula, yeni kuşaklara örnek olacak bir armağan verdi. Öyle güzel bir armağan ki, utanç duymadan anmağa imkân yoktur.

Muhsin Ertuğrula verilen bu olanağüstü armağan nedir, bilir misiniz? Ellibeş yıllık sanat hizmetinin, hatta -bizim gibi tiyatroda hayli geri kalmış bir memleket için - öncülüğünün karşılığı olarak Şehir Tiyatrolarından birine onun adını vermek mi? Hayır!.. Yoksa, elli yıl önce "Çürük Temel" temsiliyle başlıyan bu sanat hareketine beşiklik etmiş olan Tepebaşı Tiyatrosunun fuayyesindeki köşelerden birine, törenle, küçük bir büstünü dikmek, altına da: "Bu tiyatronun gerçek kurucusu" diye bir plâka yerleştirmek mi? Hayır!.. Yoksa, yetmiş küsur yaşında, oturduğu evle Tiyatrodan aldığı -bir aktör aylığını aşmıyan- mütevazi Başrejisörlük aylığından - ve kitaplarından - başka maddi varlığı ve bir geliri olmıyan Muhsin Ertuğrula parlak bir jübile düzenleyip, yaşlılık yıllarını huzur içinde geçirme imkânını sağlamak mı? Hayır!.. Yoksa, yoksa, İstanbul şehrine ettiği büyük hizmetlerden dolayı Şehir Meclisi kararıyla, yaşadığı sürece Muhsin Ertuğrula yüksek bir aylık bağlamak mı? Hayır, hayır!.. Bilemediniz! Muhsin Ertuğrulun Başrejisörlük kadrosunu kaldırmak ve onu - bunca hizmetten ve bu yaştan sonra- açıkta bırakmak... Yâni, ekmek parasını da elinden almak!..

İstanbullular adına yapılan bu nankörlüğü tiyatrosever ve kaadirbilir İstanbullular, hele "Kral Leare"i Muhsin Ertuğruldan seyretmiş kuşaklar, elbette affetmiyeceklerdir.

Oraloğlu Tiyatrosunda "Kralın Kısrağı"
Yarışı kazandı...

Oyun : "Kralın Kısrağı" ("La Juraent du Roi"); komedi, 3 perde.

Yazan : Jean Canolle.

Çeviren : Asude Zeybekoğlu.

Tiyatro : Oraloğlu Tiyatrosu.

Sahneye koyan : Lâle Oraloğlu.

Dekor : Lûtfi Akad.

Kostüm : Lâle Oraloğlu.

Oynayanlar : İhsan Yüce (VIII. Henry), Yağız Tanlı (Wriotestley), Erdoğan Tuncel (Godralve), Gürdal Onur (Crormwell), İsmet Barlas (Norfolk Dükası), Abdülkadir Günyaz (Cranmer), Melih Lâçinkayâ. (Holbein), Metin Tekin (Şansölye), Lâle Oraloğlu (Anna von Cleve), Venüs Biriz (Catherine Howard) v.s.

Konu : İngiliz tarihinin renkli bir çağı ve o çağa damgasını vurmuş -garip, şarklı hükümdarlar kadar da kadın düşkünü- ünlü kralı VIII Henry, fransız yazarın nükteli fırçasıyla ilginç bir tablo halinde beliriyor. Ama bu tablonun daha da ilginç yönü, beşeri yönüdür: politik zorunluklarla evlendiği - ve bir, türlü ısınamadığı - Alman Prenses; Anna von Cleve'in, bu açıdan önplâna çıkan portresi. Politik hava yumuşayınca Kralın boşadığı ve "kızkardeşi" ilân ettirdiği bu uzun boylu kısrak", safkan bir kısraktır. O gururlu ve kaba "haşmetlû'ya güzel bir insanlık dersi veriyor.

Beğendiğim : Dekor ve kostüm yönünden olduğu kadar sahne düzeni yönünden de oldukça geniş imkânlar isteyen bu tatlı oyuna, o daracık sahnede, Lâle Oraloğlunun - kendi çizdiği zevkli kostümler içinde- yermeği başardığı akıcılık, inandırıcılık. Lûtfi Akadın sade -ve pek az- malzemeyle yaratmayı başardığı saray havası. Lâle Oraloğlunun -gerekli olmasa da hoşa giden bir-alman şivesiyle- Kraliçeye kazandırdığı çekici yüz. İhsan Yücenin -"kral" yönü zayıf kalmakla-beraber- çok sevimli VIII. Henry'si. Yağız Tanlının Wriotestley'de, Melih Lâçinkayanın ünlü ressam Holbein'da, Venüs Birizin Catherine Howard'da özenli oyunları.

Beğenemediğim : Öbür rollerdeki sanatçıların, oyunun "ensemble" halinde gelişmesine ve dengesini bulmasına imkân vermeyen yetersizlikleri.

Sonuç : Buna rağmen zevkle seyredilen güzel, zarif bir komedi.

Lûtfi AY

Kültür
Hayatına
Hizmete

Türkiye İş Bankası, neşir hayatı ile daima yakından ilgilenmiş, bu meyanda memleket irfanına daha geniş ölçüde hizmet edebilmek maksadiyle Kültür Yayınları Türk Limited Şirketini kurmuştur. Bugüne kadar çeşitli eserler yayınlıyan bu Şirket, fikir, sanat, edebiyat ve iktisat mevzularında en değerli eserleri halkımızın istifadesine sunmuştur ve sunacaktır.

Tasarruf sahipleri için

MÜHİM NOT

25 Mart tarihinde yapılacak olan 7 Milyon liralık çekiliş için sene sonuna kadar İş Bankasına yatırmış olduğunuz tasarruflarınızı muhafaza etmelisiniz. Yeni Yılın

12 Milyon

tutarındaki ikramiyelerinden faydalanmak için de biriktireceğiniz paraları İŞ BANKASINDA toplamanızı tavsiye ederiz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI

PARANIZIN İSTİKBALİNİZİN EMNİYETİDİR

Türkiye İş Bankası Kültür Yayınlarından bazıları: Atatürk'ten Düşünceler - İyi İnsan İyi Vatandaş - Zabit ve Kumandanla Hasbıhal - Atatürk'ü Özleyiş - Göç - Fuzuli Divanı - Atatürk'ün Askerliğe Dair Eserleri - Milli Mücadele Başlarken - Atatürk Anadolu'da - Atatürk Hakkında Hatıralar ve Belgeler - Problemli Çocuklar ve Problem Sebepleri - Beethoven - Hayyam Rubaileri - Goethe Hayatı ve Eserleri - Dante Hayatı ve Eserleri - Konuşan Atatürk - Mevlana'dan Seçme Rubailer - İslâm Devletlerinde Kadın Hükümdarlar - İnsanlığın Geleceği - Atatürk'ün Hatıraları.